

Nr. 909

Sadamas

Tavet Mutsu Teaterkirjastus Tallinnas

Nr. 909.

EA 35 331

S a d a m a s

Georg Engeli draama kolmes waatuses

Tõlkind A. Markus.

Tegelased.

Klas Drühs, kalur Moorlufis.

Hedwig, tema naine.

Wäike Anna, nende laps.

Wana Farmer, külakooliõpetaja.

Heinrich, tema poeg, insener.

Õpetaja Heiden, rannawaimulik.

Emä Drühs, Klasi ema.

Tükk mängib Moorlufis, ühes rannakülas, Ida-Läänemere lahe ääres. Näitelawa kujutab kogu aeg tuba Drühsi kalurimajakeses.

Aeg — olewit.

T ä h e l e p a n u !

Näidendi ettekandmiseks saab Lawet Mutsu teatriraamatukogust mängimisloa ja tegelastele wastaw arw raamatuid. Samuti on saadawal „Mängujuht“, milline sisaldab üldiseid tarwilikke juhatusi lawastajaile ühes lawaplaani ja rekwiiside loetlusega.

Sisuseletus.

Kalurite elu on sageli tormismühaw ja mäsaw, nagu nende suur naaber — merigi. Ehkki päälnäha woolab waikselt, mäsab noore naise hinges torm, sest ta omab suurema hariduse kui mees ja ta ei suuda leppida iganend kalurikommetega ning teda ümbritsewa monotoonse elurütmiga. Päewal, mil kalur mitmeks päewaks peab minema merele, ilmub külla naise noorepõlweõber ja esimene armastatu — noor ja meeldiw insener. Kalur — ehkki merest ja hädahohtudest karastatud, taipab siiski naise hinges mäsawat tormi, ning teda waldab järsku pöörane hirm oma naise kaotamise pärast. Ta wõtab naiselt pühaliktu wande truuduses, millise naine ka annab, sest ta ei suuda häwitada selle mehe kuldsel südant ja hinge. Kalur läheb täis õnnesära merele, kuid naine — noine ei suuda siiski wastu panna aastaid unistujisje mattund firele — ta murrab truuduse.

Röömsjana saabudes merest ja kuuldes asjaoluist, lööb kaluris korraga kõikuma ust Jumalasse, ning ta läheb, laps süles, merre — oma kaotatud Jumalat otsima.

**Aäesolewa pearaamatu kui ka osade
ä r a k i r j u t a m i n e o n k e e l a t u d.**

Esimene waatus.

Drühi tuba kaluri majateses. Kõik on madal ja kitsas, ometi mitte tehaw. Suur puhtus. Seinad halli õliwärwiga ületõmmatud, mida tubatajuits juba wähe mustand. Restel tagaseinas uks. Kui see awatakse, on tumedalt walgustatud, punase sawipõrandaga eestkoda näha. Edasi paremal pool lai aken. Selle ees kõrgendus õmb-luslauaga. Lillaliste aknaeesriiete wahelt ulatawad õunapuu oksad sisse. Ukse ja akna wahel kummut. Selle pääl mitmesuguseid iluasju. Selle kohal raamaturiiul. Ümber ringi pildid. Paremas seinas tagapool teine aken, mille läbi tüükite külalised, tammi ja paari laewamasti näeb. Kohe akna kõrwal uks kööki. Eespool kaastapp kirjutasjide, portselaanist kujude, taldrefutega jne. Kõrguni ees kitsas peegel kummutiga. Wasatus seinas taga kaks astet, mis ülemistesje majaruumidesse wiivad. Ukse kohal ülewal laua pääl puust laewamudel. Eespool juur, madal, tumeroheline pottahi, selle ümber pint. Pahemat kätt ees mõnus roheline rips sohwa ja kaks ühesarnast wanamoodi polstertatud tooli. Paremal ja pahemal pool paar joonestust. Laua kohal, mis päaaegu keset tuba, ripub laelamp. Sohwal ja toolidel on walged katted pääl. Kõik jätab piinlik-lorraliku ja puhta mulje.

Õhtupoolik. Väljas lõpeb ilus päew. Päikesse weripunased kiired mänglewad õunapuu okstes ja täidawad terve toa läite ja hülgušega.

Sedwig (seisab akna ees ja wahib liikumata wälja. Ta on noor, blond naisterahwas, peene, painduwa, ilusa tehaga, ei sugugi hariliktu kalurinaise moodi. Tema riided istuwad hästi ja meeldiwalt. Tema kõnes ja liigutustes on midagi pehmet, allasurutut. Üks silmapilt on ta üksi).

Anna (wäite tütarlaps, tuleb eestojast jookstes, kannab põlle sees kahte õuna, hingetult). Emakene —

Sedwig (ei liiguta end).

Anna. Emakene, waata ometi — kats suurt õuna meie õunapuu otjast. Kas ma wõin nad ära süüa?

Hedwig (tes nüüd alles last märkab, nitutab pääd).

Anna. Oh — ja, emakene, kui ilus päikene, kas ja teda ka näed?

Hedwig (pöörab end ümber ja siltab ta lahtiseid juukseid). Miks ma ei peaks teda nägema?

Anna. Kui naljakas — waata kord emakene — (Soiab oma sõrmed wastu päikese kiiri.) Minu käsi just nagu jookseks werd —

Hedwig (ruttu tema poole). Mis ja säääl ütled? —

Anna (järsku Kristuse taju pääle näidates). Waata, emakene, säääl armas Jumal on ka werine.

Hedwig (tema poole kummardades, kartlikult). Ei, ei — see ei ole ju armas Jumal, see on ju Õnnistegija. Ja ta pole ka jugugi werine.

Anna. Nii? (Maerdes.) Emakene — see oli ju ainult nali! (Hattab mõlemate kätega põlwitaja kaela ümbert finni, siis atna poole näidates.) Sääält tuleb isa. Ta lõikas praegu aias ilusa lillekimbu sinu jaoks. (Mõtlemis jäädes.) Emake, tead sa?

Hedwig. Noh?

Anna (tormilikult). Ma armastan jind palju rohkem kui isa. Aga ära ütle talle seda.

Hedwig (talle tarretanult otja waadates). Mind? (Rahulikult.) Kuule, Anna, hää laps armastab isa ja ema ühtewiisi. Usna ühtewiisi. (Tema põste suudeldes.) Kas sa saad sellest ka aru, rumalukene?

Anna (kindlalt). Ma armastan siin aga palju rohkem — Isa on ikka nii — nii —

H e d w i g (lõtkab ta enesest eemale, siis imestusega).
Mis on isa?

A n n a. Nii kurb!

H e d w i g. Kurb? (Kattestades.) Kust ja üle-
üldse tead, mis see tähendab?

A n n a (targalt). Isa ei armasta mind ka
sugugi.

H e d w i g. Mis? (Ätitselt tema pääle nagu
suure inimese pääle waadates). Issand Jumal, kui-
das tuled ja niijugustele mõtetele? (Teda järsult
finni haarates.) Ütle ometi?

A n n a (saladuslikult). Emakene, isa küsis
minu käest ennist, kui meie tammi pääl seisime,
siis küsis isa — (Hakkab warijema.)

H e d w i g (teda mõlemi käega finni wõttes).
Mis ta küsis?

A n n a (fogeldes). Siis küsis isa, mis ma
siis küll teeksin, kui —

H e d w i g (wõtub lapse pää käte wahesele). Siis
ütles ometi! —

A n n a. Kui ta mind wõtaks — ja minuga
ühes merde hüppaks. (Kaebades.) Do, emakene!

H e d w i g (tõuseb ruttu, weidral häälekõlal).
Isa tegi ju ainult nalja. See oli ju nali.

A n n a (tähtsalt). Ei, ei, ära seda usu, emake!
Isa on ikka nii —

H e d w i g. Laps, kes sulle siis kõike seda
rumalust kõneles?

A n n a. Seda jutustas mulle Greete. Ja
sinu kohta ütles ta — sina ei olewat ka kaugelki
nii, nagu sa ikka teed. Päris tõesti — seda
ta ütles!

Hedwig (ruttu). Jäta järele! Ma ei taha sugugi teada, mis see rumal plika õelnud on! See — see on ju kõik lora — ükski sõna sellest ei ole tõsi. (Enesele). Do — see pesa — need — need inimesed —

Anna (kartlikult). Emakene, kas sa mulle nüüd pahane oled?

Hedwig. Ei, ei — aga mine nüüd woodi — kuuled sa? Mine woodi — ma tulen ka warsti. —

Anna (nutuselt). Ja Grettega ei tohi ma küll sugugi mängida!

Hedwig. Sellega on ju aega! — Mine nüüd woodi, Annikene.

Anna (kurwalt). Noh hääd ööd siis, emakene! Ära ole pahane. (Väheh treppi mööda üles.)

Hedwig (endasse wajund). Hääd ööd! — (Toetub jälle atna najale. Shtupuna on väaaegu kadund. Pääle pauzi.) Itka weel mitte rahu! (Unistades.) Ja just täna, kus kõik nii ilus on — ja kus — (Waikib.)

Alas (tuleb tekkusest. Ta on suur, laiaõlgadega mees, umbes 34 a. Sapis must juuks ja ainult wurrud. Seljas pruun koetud jakk ja müts pääs. Rõne ja liigutused pikalbased, pill weidi kindluseta. Sissekäigu juures ümber waadates). Hedwig, kus sa oled siis?

Hedwig. Siin, Alas!

Alas. Kas sa aknast wälja waatajid?

Hedwig. Ja, wäljas oli täna nii ilus — niisugune päew —

Alas. Ja, ja — (Rastelt.) Oli ilus — soe sügise päew — (Kella waadates.) Pool kuus. Nüüd jõuab ta warsti siia —

Hedwig. Kes, Klas?

Klas. Noh, kas ja ka teda ei oodand? — ja aknast välja ei waadand?

Hedwig. Kelle pääle? Arwad ja Heinrich Jarmerit?

Klas. No-ja, muidugi! (Astub lähemale.) Mispärast ei peaks ja ka, Heting? Ta on ju nii hästi kui sinu kasuwend — ja oled teda ju alati armastand.

Hedwig (rahulikult). Jah, seda ma olen.

Klas (laseb pää alla wajuda). Ja, ja — oled teda armastand. Oli ka kena inimene, wärste ja rõõmus.

Hedwig. Seda ta oli. Tõesti, meie olime ikka nii wäga lõbusad — sääl wanas koolimajas.

Klas (tordab). Wärste ja rõõmus. (Aeglaselt.) Siin on aga waitsem.

Hedwig. Oh, Klas, jäta see!

Klas. Mul ei ole juba kord antud lõbus olla — ma tean küll —

Hedwig (weidi kartlikult tema rinda silitades). Ah Klas, seda ei wajagi üks mees, kui ta aga muidu hää on.

Klas (elawamalt). Heting arwad ja tõeste?

Hedwig (waitset). Waata, ma mõtlen ikka, sääl oli lõbus ja siin on rahulik.

Klas (tema kätt wõttes). Ja, ja, Heting — see on küll õige. Rahulik on meil siin. Ja oma sisetulek on meil ka. Mis, emakene? Ja kui ilus näeb weel siin meie tubades välja! — Päris kena! — Otse wäike ehtekastikene.

Hedwig (naerdes). Sadama ülewaataja proual ei ole ka parem.

Klas. Seda arwan minagi pääaegu! — (Maerab enese ette.) Sina ostad seda ju — ja, ja, ja oled nii haritud — (Äkki tõsiselt minnes.) Sind on ju ka haritud mees kasvatand — jääb koolimajas — ja tead, kuidas laias ilmas elatakse.

Hedwig (Klasile pääle pausi). Ütlejib ja midagi, Klas?

Klas (midagi endast eemale raputades). Ei midagi kallis! — Aga võta tuli üles! On juba pime! Ja ma tahan ju ka sinu nägu näha! (Saladuslikult.) Ma tõin sulle midagi kaasa.

Hedwig (lampi süüdates elawalt). Tõesti? midagi kaasatoond, Klasing. Ruttu, näita mulle ometi — mis see siis on? — Ometi mitte see mängutoos Strahlsundist, kaupmees Brucki juurest. Ja? (Lambituli.)

Klas (talle tarretult otja wahtides). Mängutoos? —

Hedwig (ihaldawalt). Do, ja oled aga itka nii häa minu wastu, Klasing! (Sirutab tae wälja.) Kus ta on sul siis?

Klas (aralt). Ei — ei, selle pääle ma ei mõelund — ma tõin ainult — (Toob seljatagant kimbutekse sügislilli nähtawale.) Siin, Heting, ainult paar lille meie aiast. Täna on meie pulmapäew.

Hedwig (wõtab lilled, ehmatas). Täna? — (Wahtib.)

Klas (aegamööda). Ja täna oleme nüüd juba kuus aastat abielus. (Laua poole waadates.) Ma arwasin, et ja sellepärast ka laua täna nii peenikeselt oled katnud — (Wõtab ühe tassi.) need on ju meie kõigeparemad tassid. — Aga ja ar-

wasid wist ainult sellepärast, et kooliõpetaja Järmer ja tema poeg sulle weel täna wõõrjile tulewad.

H e d w i g (ruttu). Nad tulewad ju sinu juurde ka.

K l a s (noruspäi laua juures ümisedes). Seda küll, mina olen ju majaperemees. (Pääle pausi mõtistele). Ma oleksin aga selle mängutoosi sulle ometi kinkima pidand. Siin on sinu jaoks ikka nii wainne — ja kui sa omale midagi sarnast soowid, siis — (Enesele rusitaga otja ette lüües.) Seda oleksin ma tegema pidand!

H e d w i g (meelitades). Ah, Klas, ära sarnast asjakest omale nii wäga südamesse wõta. Sa teed muidu ju ikka kõik, mis sa mul silma deest ära loed. Eks ole?

K l a s (taheldes). Ja, seda küll, Heting, seda teen ma küll, aga mul on ikka niisugune hirm — sina wõiksid —

H e d w i g (oma lätt tema ümber pannes, fattestab). Ja mis täna ei ole, wõib homme olla. Sa lähed ometi warsti jälle Strahlsunti. Ja siis ostad sa ta mulle, eks ole?

K l a s (päris rõõmsalt). Ja, Heting, selle pääle ole kindel. Selles wõid sa päris rahulik olla!

H e d w i g (tõmbab ta toolile laua juurde). Noh, näed sa nüüd — sa juur, rumal walaskala, sina!

K l a s (üle terve näo naerdes). Ha-haa! Walaskala, ütled sa — naijutene? — Walaskala ütled sa?

H e d w i g. Ja nüüd pead sa kõige enne siin sellest koogist sööma. (Õitab pruunist koogist suure tüki.) Nuusuta ainult Klasing, milline kook!

Klas. Ilus, ilus! (Tasase etteheitena.) Kas sa selle ka minu jaoks küpsetasid?

Hedwig (kes kuulda ei taha). Ja esimese tasji kohwi saad sa ka — kas maitseb?

Klas. Ja, ja naisukene — mispäraast mitte? Siin juures maitseb kõik! — Sa teed kõik nii karmesti ja kenasti! (Pausi järele.) Kuidas see ainult võimalik on? Müüd on terwelt kuus aastat, kus meie siin nii ilusti koos istusime —

Hedwig (enesele). Ja, nii kaua on sellest juba mööda, kui sa mind säält töid. (Pöörab päa tahtmata aina poole.)

Klas (tohe). Heting, kuhu sa vaatad?

Hedwig. Kuhugi, Klas!

Klas. (wõtub ta käe). Naisukene, ei ole tõsi, pääle selle ühe ei ole ma sind kunagi millegis tahtistand.

Hedwig (taha). See on ju unustatud, ära seda enam puuduta, Klas.

Klas. Ei, ei, naisukene, ma ei taha ju seda ka. (Wiivitades.) Minult täna on mul mõnikord niisugune hirm —

Hedwig (tõuseb üles, pahaselt). Hirm, hirm, säääl on see jälle! — Klas, mõtle ometi järele — kas ei ole ma sulle just niisamajugune naine olnud, nagu iga teine kaluri naine siin! — Aga ma tean juba, sa mõtled aga ikka selle lora pääle, nende tühiste kuulujuttude pääle, mis sinu ema sulle ette kannab. (Pigistab läe rusikaske). Do, kui seda ikka ja alati kuulma pead! (Seisab aina juures.)

Klas (temale järele). Naisukene, pööra end ümber! Sa ei taha täna ometi nutta? Ma ei ole ju ilalgi seda kõike uskund.

H e d w i g. Ära waleta, Klas.

K l a s (paneb talle mõlemad täed oladele). Pööra end ümber — ma ei ole seda uskund, ütlen sulle. Muidu ei oleks ma sind nii ju ka iial — ei, ei, laseme olla — ainult pärast tuli see mul mõni-
ford nii mõttesse — tuli ikka jälle — mispä-
rast — Heting, ära ole pahane — ma ei wõi
sinna ju midagi parata. Ma olen ikka selle
üle järele mõelnud — mispärast ta küll seeford,
kui sina weel tema wanemate juures olid, nii
järsku kodust ära pidi minema — nii järsku,
nii ülepää kaela — ja waata — selle —

H e d w i g (lühidalt). Mis?

K l a s (tohtumult). Midagi — see ei ole ju
õige minust, kuid —

H e d w i g (ümisjedes). Ei saa rahu —

K l a s. Täna tuleb ta nüüd jälle tagasi!

H e d w i g (lööb mõlemad täed totku).

K l a s (järele mõeldes). Teie olete ka mõlemad
nii palju õppind, ikka üheskoos.

H e d w i g (wõidurõõmsalt). Ja, Jumalale tänu,
see aitab mind nüüd nii paljusti üle.

K l a s (istub laua juurde). Heting, kas sa
mulle kunagi midagi jutustada ei taha?

H e d w i g (kuulatab, wahetele). Kuule — kuul
tõuseb — wiimaks ometi — kuuled sa?

K l a s (kuulatades). Plus õhtutuul — kui-
das ta puhub! Naistkene, pööra end ümber,
ma pean ju nüüd warsti minema.

H e d w i g (ümber pöördes). Kas sa jälle ter-
weks õõks ära jääd?

Klas. Muidugi mõista, meie, kalurite juures ei lähe see ju teistiti. Aga minu wõrgud on Strahlsundi lähedal wäljas, kas mõistad, naisutene?

Hedwig (kes ruttu tema poole läheb). Do — Klas, siis oled sa jälle nii hää, nii südamest hää, et su pääle jugugi kuri ei saa olla! Mina kindi tahad sa?

Klas. Ja, Heting, selle wastu ma ei waidle, sinule ja meie wäiksele tooksin ma kõigeparema meelega kuu taewast alla.

Hedwig (istub talle põlwele). Ja sina purjetad nüüd eriti minu pärast Strahlsundi. (Kuna Klas pääga nitutab, teda mõlema käega kaelustades.) Ah, Klas, kui sa ometi ikka nii hää oleksid!

Klas (tema kaenas). Heting, kui sa nii minu ümbert finni hoiad, siis — siis ei wadetaks ma sind kellegiga ilmas! Ma ei taha ka ilal enam —

Hedwig (hoiab tema suu finni). Minult wait!

Klas (sofistades). Do, Heting, kui pehme ja soe sa oled!

Špetaja Heiden (on wiimaste sõnade juures ilma, et kumbki abikaas midagi märkaks, sisse astund. Ta on suur tugewate kontidega mees punase meremehe habemega — weidi lalaste näojoontega ja rastete liigutustega. Pikk, pruun meremehe west, suus wäike sawist piip, jalas tugewad weesaapad. 50. a. ümber.) Tere õhust, lapselased! (Kaelustamist nähes.) Hopla — seda näen ma meeleldi! Taawet ja Batšeba!

Hedwig (häbelitult). Špetajahärä — kui ma teadnud oleksin —

Õpetaja. Ah, mis — rumalus! Maksud on terwiseks! Ilma musutamise ta lapsetesed, lähed ajalugu hukka.

K l a s. Õpetajahärra naljatawad küll.

Õpetaja. Näen ma selle järele wälja? — Mitte põrmugi! — Sellest seisukohalt olen ma ju ise kuus jõmpjitat ilma toimetand. Raste üleskaswatada praegusel ajal. Ja, mis ma öelda tahsin, Drühs, ma olin eila öösel jälle köster Bolleniniga oma lõbuks kalu püüdmä — 10 mõõtu heeringaid saime. Öige raswaseid hulgas. Kas te tahaksite nad mul homme linnas ära müüa?

K l a s. Do — häämeelega! Ja, seda olen öelnud alati — õpetajahärra lööb aegapidi meid kõiki weel üle!

Õ p e t a j a (naeratades). Na ja, Jumol tänatud, minu kalapüük on õnnistatud. Aga mul on ka oma meetod. (Kummardab ettepoole ja teeb kujutawa liigutuse.) Üks meetod on mul, ütlen ma teile — waadake, kui ma oma wõrgu nõnda wälja heidan, hooga ja alt tahetordisel kinnitusel, siis (Tuletab meele.) — pea, weel midagi! — Öelge öige, Drühs, kui palju saab praegu linnas mõõdu eest?

K l a s. 4 marka, õpetajahärra!

Õ p e t a j a (sarjub). Mis? — Mis? Neli? Tõlnerid ja patused! Ei tule mulle meeldegi! Miis marka wähemalt! (Paneb käed ta õladele.) Öelge rahulikult, need on kiriklikud kalad! Kas saate aru?

K l a s (naeratades). Küll toimetan, õpetajahärra!

Õpetaja (rahustub). Hää, mu sõber. Üldse te olete mulle pika pääle päris toeks jaand, ka kiriklikkudes asjades.

Klas (tagasihoidlitult). Oh ei, õpetajahärra.

Õpetaja. Lembutus! Õelge mulle armastatult, armastate teie oma Jumalat weel nii nagu enne? Ma mõtlen nii — mõlema rusikaga. Sest see muu tiinumine ei aita mulle midagi!

Klas (pilguga Kristuse kujule, käsi kottu lüües). Seda võite uskuda. Mu naise järele on see minu suurem õnn, ja mu kindlam varjupaik. Mul on ju ka —

Õpetaja (tattestades). Ma tean, teil on ju temaga mingi isiklik wahetord. Ühe laewaõnnetuse juures, mis?

Klas (wagalt). Siis tõmbas ta mind mehest wälja, õpetajahärra. Üskuge seda ehk mitte, siis tuli ta kui kalur üle wee ja ulatas mulle käe.

Õpetaja. Waata, seda wõin temast arwata. Tulise pihta, olen ennast ifka rõõmustand, et meie taewataat merekindel on, mitte maarott! (Suurt suitsupilwe puhudes.) Drühs, meil tulewad nüüd halwad ajad. Kui palju rahapuru on meil juba kiriku ehitamiseks?

Klas. 8000 marka, õpetajahärra!

Õpetaja. Siis lähneb asi luhta — päris luhta! Meie saame rahutuid päid siia. — Meed tahawad selle eest weewärki ehitada.

Klas. Rahutuid päid? (Waatab Hedwigile.)

Hedwig. Keda teie sellega arwate, õpetajahärra?

Õpetaja (wehkleb tepiga, siis wihajelt). See

puutub teisse ju ka. Ma sõitsin täna linnast noore Farmeriga samal laeval siia. Ja siis ladus ta selle plaani wälja! Ilmawaated — peenike! (Äkki.) Kõige uuem sort!

H e d w i g (punaste põskedega). Kas ta siin on?

K l a s (etteheitwalt). Hetting!

Õpetaja. See insenerihärra — ja muudugi! Kuulge, Drühs, ma ütlen teile, see on sääl päälinnas selles patupaabelis, selles sopa ja tule mülkas — nagu keegi suur luuletaja nii õieti ütleb — ta on sääl kõikide nende uueaja rumaluste mustriks jaand. Meil on nüüd üldse terna noorsugu!

K l a s (tõmbab Hedwigi oma ligi). Kas taft hääd pole jaand, õpetajahärra?

H e d w i g (ruttu). Õpetajahärra, nii ei peaks teie minu kasuwennast rääkima!

Õpetaja. Soo? Ilus, noor proua, siis pange järgmist lahkesti tähele. Mina ei räägi üldse mitte odefolonist seda unustatakse siin selle maailma nurgas ära. Minu sõnad on Issanda tulijed leegid — raudnõgesed — ja kus ma patust näen, sääl kõrwetan ma teda nendega! Saite aru! — Ma kõrwetan teda! Mis? — Sarnane modern noormees, niisugune tööliste wõrgutaja peaks mult minu liwikuehituse ja minu uue ilusa õpetajamaja ära wõtma? Minult sellepärast, et siin siis wärsket wett juua saab? Ei, mu armas, ja kui saatan ise ja ta 600.000 sabaga kurja waimu tema seljataga seisawad — las nad tulla, mina seisan siin — mina olen Jumala kindel kants — mina — (Wehkleb krepiga.)

Jarmer (wäitene habemeta mehifene, lumiwalgete, käharate juukstega, pistab õpetaja wiimaste sõnade juures oma põä wälimisest awatud uksest sisse. Saladusrikkalt ja õnnelikult). **Heting** — **Heting**, mul on siin keegi — tule waata —

Õpetaja (nagu taewast luttund). **Juba?** — (Jääb jalad hargis seisma. Hakkab siis uuesti suitsetama.)

Hedwig (kes kõik oma ümber unustab). **Ja!** **Tõid** ja ta ühes?

Klas (tema käsiwarrest finni wõttes). **Do mitte!** **Mitte** —

Hedwig (tõmbab ennast lahti, ukse juures). **Kust** ta siis on?

Heinrich (noor, tugew mees, umbes 25 a. Tihe pruun juuks, elaw ja kindel, tuleb eestkojast ruttu sisse). Siin, **Hedwig** — siin seisab ta ju ees oma terwes suuruses!

Hedwig (õnnelikult). **Heinrich!**

Jarmer (käsi hõõrudes). **Koh?** On aga suureks sircund? **Mis?** — **No** waata aga — wurrud — inseneri diplom — (Teda katsudes.) **Kõik** eht!

Õpetaja (silmatulme kõrgele tõmmates ja suitsupilwi puhudes). **Hm!**

Hedwig (kes tema kätt weel hoiab, teeb liigutuse nagu tahaks ta kojufõudnule ümber kaela hakata, astub aga järsku tagasi, kogeldes). **Heinrich** — kuidas — et ja wiimaks siin oled?

Heinrich (wärskest). **Eks** ole? — **Seda** ei juhtu igapäew? **Mul** on ka tõesti tundmus, nagu peaksid kalad meres hurra karjuma. **Kuidas** siin kõik muutund on! (Ümber waadates.) **Nii** — pool naeruwäärt, pool pühalik! —

J a r m e r (kindluslega). Ja, ja, mu pojute, nii peab see ka sinu seisukohaga mehe silmis olema.

Õ p e t a j a (kepiga wastu pörandat pörutades, pool tõwasti). Ja muidugi!

H e i n r i c h (jälle Hedwigi juures). Aga kõige imelikum oled ikka sina ise! Milline muudatus! — Tüdruk, Jumala pärast, kust ja seda kõik wälja wõtnud oled? — See kuu see kahwatus — ja oled ju piltilusaks läind!

K l a s (end liigutades). Heting, kas meie — ei istuks?

H e i n r i c h. On see su mees?

H e d w i g (nitutab pääga).

H e i n r i c h (tema poole minnes). Härra Drühs, te peaksite mind ju weel endisest ajast tundma!

K l a s (ettewaatlitult). Do ja — ma tunnen teid küll.

H e i n r i c h. Kas teie ei tahaks mulle siis kätt anda? Meie peame ometi sõpradeks saama?

K l a s (tema kätt surudes). Sõpradeks? Noorhärra, ah, kui te seda tõesti mõtlete? Kui see tõesti lähene?

H e i n r i c h. Miks see ei peaks minema? (Lauda tähele pannes.) Do, ja kõik need ilusad pidulikud asjad siin — kook! (Tõstab kohwitannu kaane üles.) Ja siin see suurepärase kohwilõhn! Kõik see kojutulejale — kõik nagu enne — ja ometi koguni, koguni teist moodi. — Sest nüüd olen ometi mina ju ise midagi, nüüd wõin ma ometi midagi! (Patsutab oma suu pääle.) Wait, kiitleja! (Õnnelikult.) Ah, mis, tulge, lapsed, istume üheskoos, nii õige rõõmsalt ja kodusest niisugust päewa ei tule niipää jälle. — Teie ka, õpetajahärra!

Õpetaja (Alasile). Ma tahan nüüd minna!
 Heinrich (istub). Do, hoidku, õpetaja härra, kes siin kohe nii wõitlusehimuline on, meie saame nii-kui-nii mõnegi tubli waieluse pidama, mille üle aga ise tahate — minu pärast selle saatana üle, kellest teie minu sisseastumisel nii ilusasti jutustasite.

Õpetaja. Ma räägin wäga tihti saatanaast.

Heinrich (pääd nitutades). Soo? Klla weel? Meie, jääb väljas oleme selle wana härra juba ammugi troonilt maha upitand.

Õpetaja (wihaselt). Maha — härra, piibli Lutsifer on vähemalt 6000 aastat wana, ja jääb wõite uskuda, et ta laseks end niisuguselt —

Heinrich. Selge rahulikult — kollanokast poisikesest —

Õpetaja. Muidugi — troonilt ajada? Sääb olete teie waleteel. Mitte kriipsugi ei lasse meie siin piiblist maha tõmmata — kas saate aru? Mitte kuuesilugi! — Saatana aga weel kõige vähem! (Tormab uksest välja.)

Heinrich (hääs tujus teiste poole, kes laua ümber on astund ja istund, kuna ta kohwitasji äräläind õpetaja järele kõrgele tõstab). Minu terwiseks, wana, wihane Jesajas!

Farmer. Taewake — ta on meie juures aegapidi niisuguseks läind.

Hedwig. Ja, meie waikses mahajäänd maanurgas!

Heinrich (endiselt). Sinu terwiseks, ja wana, tore originaal! Sa wana suurepärane tulesülitaja. — Lapsed, ta ei tohiks siin sugugi puududa. Ta on nagu põhjatuul, mis mõnikord üle teie waikse, ununend maanurgakese tormab.

F a r m e r. Ja, aga wanasti, mu pojuke, kartsid ja teda tubliste. See, wõi ei olnud see nii?

H e i n r i c h. Ja mõelge aga, kui imelik! Mäletad sa weel, Hedwig, kuidas meie mõlemad kord kirikus waljusti nutfime, kui wanamees nii rusikatega ähwardas?

H e d w i g (nikutab pääd).

H e i n r i c h. Mispärast waatab sa mulle nii otja?

H e d w i g (kohmetult). Mina? — Mina kuulen häameelega, kui keegi nii waljult ja rõõmsalt räägib.

H e i n r i c h (tassi tema poole tõstes). Sul on õigus! Waljusti peab tänapäew maailmas rääkima, muidu karjuwad teised sinust üle! Proolit! — Sinu terwiseks, Hedwig, ja et sa itka nii ilusaks jääd nagu täna!

K l a s (haarab tema käe järele). Ja, seda andku taewane Jumal!

H e i n r i c h (üles tõustes ja aäna juure minnes). Teie naisel on õigus. Sarnane waikus walitseb üle terwe küla. Pärts hirmu ajab pääle. Ära ehmatad pääaegu, kui säält jõelt mõlalööki kuuled, ehk kui säääl jõel ehk õhus sookurg kiskendab,

H e d w i g (temale järele waadates). Ja — aga sellepärast rõõmustamegi meie nii wäga, kui kord keegi suurest ilmaist siia meie juurde tuleb, nagu praegu sina, Heinrich. Meie mõtleme siis itka, et üks paras wäike iwake kõigest sellest ilusast on tema kuue külge jäänd. Ja selle korjame meie siis pärast tasahiljusest enese jaoks ära —

H e i n r i c h (naeratades talle otja waadates). Kui ilusasti sa seda rääkida oskad, Hedwig!

(Mõlemad waatawad filmapilt teine-teisele otse. Paus, siis pöörab ennast Heinrich kummuti üle olewa raamatukogu poole). Waata, oma wäikse raamatukogu oled ja ka ühes toond? Waata ometi, siis oled ja wiist ka edasi õppind!

Hedwig. Ja, seda ma tegin. Ma olen palju üffinda.

Klas (üles tõustes). Ma pean nüüd minema.

Heinrich. Meie ka; Ema ootab muidugi juba kannatamatult.

Farmer (kartlitult). Ja, ja, mu pojake, see on weel ikka tema nõrk kül! Teeme aga ruttu.

Klas (Heinrichile). Ja, teie jääte nüüd kauemaks meie juurde?

Farmer. Do, temal on oma plaanid!

Heinrich. Ma tahan teile siin weewärgi ehitada.

Klas (raputab pääd).

Heinrich. Soo! Siis olete küll ka nende hulgast, kes pigemini tahawad kirikut?

Klas. Uwalikult öelda, noorhärä — ja. Ja, seda ma olen juba ammagi igatsend — see on minu südamesoow.

Heinrich (tema juure minnes, kätt tugewasti tema õlale pannes). Drühs, kas teate ka, et teie abikaasa ainult sellepärast nii kahwatu wälja näeb, et ta siin seda mädanend rohelist salpetri wett jaoma peab?

Klas (tohtumult). Mis teie ütlete? — On ta siis haige?

Heinrich. Weel mitte. Aga teie kannate teatawas mõttes wastutust, kui seda peaks juhtuma. Mõelge selle üle hästi järele, härä Drühs.

Ma tahtsin ainult teie tähelepanu selle päale juh-
tida. (Teise tooniga.) Soo, ja nüüd jumalaga,
lapsed, nüüd jälle ema juurde. (Ruttu ära. Wana
Farmer temale järele, eeskojas pöörab ta aga ümber, ja
tuleb ruttu tagasi.)

F a r m e r. Mõh? Kas ma liiga palju ütlesin?

H e d w i g (tagasihoidud waimustusega). Do —
jugugi mitte, isa! Kui tüpsiks ja julgeks ta jää-
wäljas on läind!

F a r m e r (rõõmsalt). Lapselapsed, eks ole —
temas on midagi, midagi, mis meil wanadel
täiesti puudus, nii midagi julget, midagi sala-
duslikku, nagu teaks ta midagi, mis ta meile ai-
nult öelda ei taha. Kas teate, mis, Drühs!
— Poiss tuleb mulle ette, nagu uus aeg ise.
Waadake, ma ei saa sõnagi tema uutest ideedest
aru, aga ma olen ometi nii nõiutud nendest, et
mina, wana konts, kõige parema meelega weel
tüff maad ühes sammuda tahaksin! Tema trum-
milööjana, tema — tema — mu jumal, ma
lähen weel päris narriks selle poisjiga! (Ruttu ära.)

H e d w i g (seisab atna juures ja nitutab elawalt
äraminejatele järele).

A l a s (ahjuringil omale suuri saapaiid jalga tõm-
mates, pomisedes). Kui see selle roheline sooweega
ometi lõhi on? (Saarab pääst kinni.) Aga see ei ol-
nud ju seni nii — ei, ei — (Hedwigile, kes atnast
wälja wahib.) Naisukene, minu kaelarätt, ma tahan
minna! —

H e d w i g (wahib mõttes enese ette).

A l a s. Naisukene, kuule ometi — (Rõhutatult.)
Ja nii — (Läheb warna juure ja seob omale räti
ümber, siis eneses.) Hääd ööd!

Hedwig (mõttetult enese ette naeratades). Hääd ööd, Klas.

Klas (lähed aegamööda usse juure, jääb peatub ta kohmetult, nagu ootaks, et Hedwig ta tagasi kutsub, kui see ei sünni, sunnitud rahuga). Ja nüüd mine warsti puhkama, Heting, homme äratan ma ju üles. —

Hedwig (mõttetest ärgates). Sariane rõõmus, mureta inimene puudus meil siin!

Klas (tõsji tõmbudes). Ja — ja —

Hedwig. Dõse uuesti ellu ärkame meie nüüd! Sina ka, Klasing! (Tema voole lemmates.) Ah, ma kujutan enesele seda nii ilusalt ette — nii rõõmus olen ma täna! — Klas, eks ole, sest saadid, kui sa teda nägid, tema ausat nägu, ei mõtle ja enam sugugi selle inetu lora pääle? Nüüd sa tead ometi et see kõik wale oli?

Klas (raskelt). Ja — ja — nüüd ma tean. (Tõmbab end lahsti.)

Hedwig. Ei, sa ei pea weel minema! Nüüd tahan ma sind ka nii armastada! — Sa pead — (Kattestab ja kuulatab. Kusagilt kõlab wiilimäng. Klawer hakkab kaasa mängima.)

Hedwig (laua juures, täis sifemist lõbu). Ah — kuula ometi — jääb, — Heinrich on oma wiili kaasa toond — ja, ja, see on tema! Tä jaadab! — Ja — ja — (Ümised tafa kaasa.)

Klas (kes natukesega aega usse juures kuulatab, lööb järstu rusikaga enese ümber, siis kõwasti ja kurjalt). Ei — ei, see ei lähe kauemini — see ei wõi edasi —

Hedwig (ehmunult). Klasing! Mis sul on?

K l a s (tes laua juure istund). Ja, Klasing, Klasing! Naie, ära waewa ennast — ja waletad — ja waletad — ma näen küll — ma ei ole nii rumal — kõik tuleb nii, nagu ma ikka ette arwasin.

H e d w i g. Ja seda arwad sa tõsiselt?

K l a s. See tuleb — see on siin — minu enese majas seisab see — suur, hiiglasuur — (Raputab rusikat.)

H e d w i g. Jumala pärast, mis sul on? Sa oled jälle haige? — Kas ma ei peaks arsti tooma?

K l a s. Sää! ei aita üksti arst! (Haarab tema käe.) Sina ei mõi sinna ka midagi parata! Sina ja mina. Wahe oli liig suur.

H e d w i g. K l a s, nii olid sa juba kord. See-kord, kui Heinrich mulle meie pulmapäewaks selle kirja kirjutas. Mäletad sa weel?

K l a s (nitutades). Do, mäletan!

H e d w i g (terawamalt). Aga wõta siis ometi mõistus pähe! Kas sa tēna wast midagi iseäralist märkasid? Ma wõin sulle ju kõik ära seletada.

K l a s (raputab pääd).

H e d w i g (tarjudes). Mispärast istud sa siis nii?

K l a s. Wäljas merel terwe pifa öö — selle rahutusega siin sees — ei, ei — seda on mulle liig — seda ei kannata ma enam wälja! (Tema pill peatub Kristuse tujul.) Jumal, aita mind ometi! Sa aitasid mind kord.

H e d w i g (põnewuses). Kuhu sa waatab?

K l a s (waatab ikka weel tuju pääle, nagu säraks talle säält mõte wastu. Tõstab pää üles, haarab käega

sellest linnist ja tõuseb aegamööda üles.) Mina — ma ei tea sugugi — kust — see mul tuleb? (Wabamalt.) Heting, kas sa tahad mulle mu rahu tagasi anda?

Hedwig (kirglikelt). Kuid ma seda ainult võiksin?

Klas (endiselt). Sa saad seda — saad meid mõlemaid korraga õnnelikuks teha.

Hedwig (hääletult). Siis ütles — kuidas saan ma seda?

Klas (on ta enese ligi tõmmand, kaju ees). Näed sa teda? See on mind, juba kord päästnud — Heting, kuule, kui sa nüüd ei tee, mis ma tahan, siis pean ma wiletsalt hukkuma.

Hedwig (wärisedes). Kõik teen ma. Ütle ainult, mis sa nõuad minult?

Klas. Heting, ma ei saa enne oma rahu tagasi, kui —

Hedwig. Ja, edasi?

Klas. Enne ütles mulle, mis sul ilmas kõige armsam on!

Hedwig. Jumal, mis see kõik tähendab? — Laps müidugi!

Klas (rastelt pühaduslikkusega). Heting, ma ei lase sind enne siit ära, kui sa mulle meie Isa ja meie wäikese Kristuse ees ja meie wäikese lapse elu juures — wandund oled —

Hedwig (tarjudes). Mis! — Mina pean — Klas, oled sa seda ka hästi järele mõelnud?

Klas. Lase mind rääkida, Seni kui sa meie wäikese lapse pää juures wandund ei ole, et sinu ja su kasuwenna wahel seeford midagi

ei olnud ja — ole wait — ja ialgi midagi olema ei saa. Seda pead sa mulle wanduma!

H e d w i g (tahab end wabastada). Pfui, ja seda wõid sina minult nõuda?

K l a s. Ära tee asjata sõnu, Heting — ma andsin sulle kõik, mis mul oli. Oma hää nime, oma wäikese waranduse ja ka selle maja! Aga selle üle pean ma nüüd selgusele saama, seda ei kannata ma enam wälja. See ei pea enam mu südant närima. (Tõstetud häälega, kuna ta talle rusika õlale paneb.) Heting, kui sa seda mulle nüüd mitte wanduda ei saa, — ma ütlen sulle, sellele ei tule siis hääd lõppu!

H e d w i g. Ma ei lase end aga niisugusele inetule teole sundida!

K l a s (tuitudes). Ei? (Ta rind tõuseb raskelt.) Heting — sa tunned mind — ma ei ole üks nendest uutest, nagu sinu kasuwend sääl. — Ma ei tea ju ühtegi teist abinõu muidu tarwitaksin ma ju seda — ma olen weel sellest wanast rumalast ilmast, kellele (Näitab kaju pääle.) see sääl ainuke ja kõik oli. — Heting, armas hää Heting, kui sa mulle nüüd Jumala ees öelda ei saa, et sinu kasuwend mitte — siis ei jää mul ju muud enam üle, kui — (Paneb käe järstu üle filmade.)

H e d w i g (järstu). K l a s, mis sa sellega mõtled? — K l a s, nutad sa?

K l a s (raputab pääd).

H e d w i g (sügawa hingetõmbusega). Nüüd tahan ma wanduda.

K l a s (togeldes). Tõesti?

Hedwig. Ja, nüüd tahan ma sulle su rahu tagasi anda. Ja mulle — ja meile kõikidele.

Klas. Heting, seda võid ja tõesti?

Hedwig. Seda ma võin puhta südamega, sest et see meie viimane pääsetee on.

Klas (tema tätt võttes). Ja, ja, see ta on!

Hedwig (astub kaju ette ja paneb kaks sõrme selle päale). Kuule mind siis, Klas! Nüüd wannun ma sulle meie armsa Snistegija juures.

Klas (sõistades). Kes kõik kuuleb ja kõik näeb —

Hedwig. Ja, kes kõik kuuleb ja kõik näeb.

Klas. Ja ka meie armsa lapse pää juures —

Hedwig. Ja ka — (Peatab.)

Klas. Kas ja seda ei või?

Hedwig (kindlalt). Ja ka meie armsa lapse juures — ja ka selle juures — et ma sulle kunagi häbi ei ole teind. (Ägedalt.) ja kunagi tegema ei saa. (Waheaja järele.) Do, Klas, see ei olnud õige sinust! (Warjab pää mõlema käega.)

Klas (pooluimaselt). Heting! — Mispärast ja nutad?

Hedwig (langeb sohvale).

Klas (täis waimustust). Heting! Do, mu naine! Nüüd on ju kõik häa! — Nüüd ei saa ju enam muud, kui rööm siin olema. — Tead ja mis — mul on, nagu lähaks juba toas walgemaks, nagu põleks siin üks kuusepuu, nagu oleksin mina koguni uus inimene. — Mu Jumal, Jumal, ma võiksin röömu pärast laulda, Heting, millise kingituse ja sellega mulle tegid — Mõttele ainult — (Wõtab tema käe). Sa ei tea seda ju sugugi —

Hedwig (ikka veel varjatud näoga). Nüüd mine —

Klas (ehmatah). Heting, ja ütled seda nii karedalt! Oled sa minu päale ehk siiski pahane?

Hedwig. Seda mitte — aga nüüd wõid ja teiesti rahulikult minna —

Klas (rõõmsalt). Ja, ja, seda ma woin — ja seda ma teen ka — Ah, misjuguise rahuga! Heting — ja iialgi — iialgi ei pea meie wahel sellest enam kõnet olema. Seda töotan ma julle. Ja nüüd ütle mulle veel hääd ööd, naisukene!

Hedwig (rahulikult). Hääd ööd!

Klas. Ja, ja, nii on õige. (Raugemalt kõlab jälle wiulimäng.) Kuuled sa — nüüd mängib ta jälle. — Nüüd Heting, kuula päält — kuula aga päält!

Hedwig. Nüüd tohin ma seda?

Klas (nagu joowastuses). Kõik wõid sa teha, mis sa tahad — sest nüüd — nüüd oled sa ju rahu meie majja wandund. Seda sa tegid! (Ruttu ära.)

(Wiulimäng kostub edasi, Hedwig tõuseb üles, istub atna juure, toetab pää tae najale ja kuulab.)

Gesriie langeb aegamööda.

Teine waatus.

Sama dekoratsioon. Üks tund hiljem. Wäljas pimedus ja waitus. Wahete wahel ainult waitne puude ja tuule kohisemine.

Hedwig (pää rinnale wajund, magab. Silmapilgu tustub see rahulik waitus, siis tuleb mehe kaju läbi aina nähtawale. See on Heinrich Jarmer, kes ümber uitab, hõõguw sigar suus. Ta painutab puuotsad tõrwale ja waatab imestanult magaja pääle).

Heinrich (päris aina ligi, kummardab sisse, poole häälega). Hedwig!

Hedwig (hüppab ehmunult püsti). Jeesus!

Heinrich (ehmunult). Issand Jeesus, mis siis on?

Hedwig (ennast kogudes). Heinrich —

Heinrich. No, kuule aga! Sa näitse ju päris nahast wäljas olewat, et ma sind jinu uinakus ekstitasin.

Hedwig (kes wiimaks ennast kogund on). Mis sa tahad siit?

Heinrich. Mis ma siit tahan?

Hedwig. Ja.

Heinrich. Kuule, laps, see tõlab kõik nii pühalikult. — Noh, siis pean ma küll tõe wälja puistama! (Paneb mõlemad käed suule.) Mõttele ometi, mis mul ees on, ma ei taha nimelt kell üheksa juba woodi pugeda.

Hedwig (naeratab tahtmatult). Kas sa ikka weel sarnane öölinde oled?

Heinrich. Pärts öökull. — (Teeb järele.)
Hu-huu!

Hedwig (kartlitult). Mitte nii waljusti!

Heinrich (arusaamata). Juba jälle? Ja laps, mis see siis tähendab?

Hedwig (juttu teisele wiies). Midagi — sinu wanemad magawad juba?

Heinrich. Mõlemad weel ülewal — selle rewolutsiooni olen ka mina korda saatnud. Isa tõmbab uut teelt wiuli pääle, mis ma talle ühes tõin ja ema lehitseb minu raamatuid ja päewapildi-albumi.

Hedwig (ligemale astudes). Sa tõid wiit küll palju uusi raamatuid ühes?

Heinrich. Küllalt. Sa wõid talweõhtutel särawad silmad saada. Kõik seda, millega nad rahwast inimese ja jumalate kartusest wabastada tahawad.

Hedwig (wilguga tuju poole). Heinrich, sellest ei tohi sa rääkida.

Heinrich (ruttu). Miks mitte?

Hedwig (kartlitult). Ei, jäta — jäta — seda ei tohi meie sugune sugugi mõelda!

Heinrich. Kas ei tohi, proua Drühs? (Kummardab end weel rohkem ettepoole, teda undishimulikult silmitsedes.) Kas tead, miks ma nüüd siia tuln? —

Hedwig (ruttu). Sa ei tulnud ometi wiimati otse minu juure?

Heinrich. Just — ainult see wõõrastamine! See paistab mulle ikka rohkem silma!

Hedwig (ruttu). Ei, ei, sa eksid. Mis sa siis minust tahad?

Heinrich. Hedwig, kõige selle müra ja kára järele jääb linnas, millega ma nii harjund olen, täna järsku see vaiksus — see sügaw vaikimine! — Selle asemele, et mind rahustada, otse sumiseb see mul närvides. Siin all jõewuln ja jääb wäljas wäikene tuletorn punase tulega. — Ma pean ikka wõrdlema tänast ja eilast. Ja selle juures kõik need plaanid, mis nüüd tõeks peawad minema. — Hedwig, terwe reiji ajal rõõmustasin ma selle üle kõige enam, sinule — just sinule seda kõike jutustada. Selle mõju sinu pääle tähele panna.

Hedwig (ehmatanult). Aga ometi mitte nüüd?

Heinrich. Mis on siis selle juures? Sa tuled weel natukejaks wälja. Meie istume siia pingi pääle — ehk läheme mere kaldale jalutama. Tahad sa?

Hedwig (wiivitades). Ei, Heinrich, seda ei tohi ma mitte!

Heinrich. Mitte?

Hedwig. See tähendab, ma tahaksin küll, aga — (Dtsides.) — ja pead teadma, meie maja on lufus — Kwas wõttis wõtme ühes.

Heinrich. Sinu mees?

Hedwig. Ja, see on küll julgeoleku pärast, sest et ma siin päris üksi elan.

Heinrich. Laps, terwe selle loo juures ei ole ainustki sõna tõtt. (Hüppab atnalauale.)

Hedwig (ärritatult). Heinrich, mine säält maha — kuuled sa? Kui sind keegi jääb näeb, ma ei taha seda!

Heinrich (on tuppä hüpanud). Nüüd pean ma wiimaks ometi teada saama, mis sinu isearaline ülespidamine tähendab?!

Hedwig (käsi rusikasse tõmmates). Do, kui inetu see on!

Heinrich (on temast mööda läind, avab eeskoja ukse, waatab wälja, tuleb sohwa juure tagasi, kuhu istub). Tõepoolest, üks päris lahti — wõti on ees. Meie oleme siis lihtsalt natukene kuisand, mis?

Hedwig. Heinrich, Moorlute on niisugune wäike, uudishimulik peša — ma olen abielus.

Heinrich (tergelt sohwalauale liües). Aga — ka kolme kuradi nimel — sellepärast wõin ma ometi — mina Heinrich Farmer, tell 9 õhtu oma kasuõe juures istuda?

Hedwig (hirmuga). On — on aga veel midagi —

Heinrich. Veel midagi? — Näed sa, seda ma aimasin kõige aja. Tule, Hedwig, nüüd pead sa mulle kõik ütleva.

Hedwig (abita). Ei — ei — selleks on ka liiga hilja. Mine oma wanemate juure tagasi.

Heinrich (pahaselt). Sa ei ole siis ometi see, selleks ma sind kogu aja pidasin. Sa oled pirtsakaks läind ja selles majas siin —

Hedwig (ruttu). Mis?

Heinrich. Kalatuimaks muutund!

Hedwig. Ja, sääl on sul täiesti õigus. (Paneb ruttu aknaluugid kinni.)

Heinrich. Selle läbi tunned sa end julgema olevat?

Hedwig. Usu mind, nõnda on parem. (Ta istub laua juure, pää mõlema käe najale toetatud, äkki paneb ta pää lauale.)

Heinrich (ehmatab, siis ruttu tema juure, teeb liigutuse, nagu tahaks ta pääd silitada, hoiab veel õhus tõe tagasi). Siin on ainult üks võimalust — kas olen mina sulle selle aja sees päris wastifuks läind, eht —

Hedwig (wõtab ruttu tõe, sunnitult naerdes). Mulle? Ah ja armas jumal — ma rõõmustan nii wäga sinu tuleku üle, Heinrich, ma rõõmustan ju nii —

Heinrich. Wõi oled ja selle neetud roheliise wee läbi juba haigeks jäänd?

Hedwig (sellest wabandusest kinni haarates). Ja, ja, seep see just on!

Heinrich (julgest). Hedwig, pane tähele, ma wiin selle sinu jaoks läbi. Kindla tahtmisega wõib ju kõik läbi wiia. Maamõõtja ütles juba, et minu maapinna uurimised täpselt õiged on.

Hedwig (tema otja waadates, mõtteis). Poiss, poiss, küll oled ja selle pika aja jooksul wärskeks ja tugewaks läind!

Heinrich (sirutab käsiwarssi). Siis ometi! Esimene sõbralik sõna! (Kaswawa waimustusega.) Üldse, Hedwig, sinu juures siin —

Hedwig. Mis?

Heinrich (waitides). Ah — midagi — ma arwastan ainult nii.

Hedwig (järsku särwate silmadega ja waba häälega). Ah, mis jaoks? — Sul on ju õigus. Mispärast ei peaks ma sinuga kaasa rõõmustama, kuidas ma seda nii häämeelega tahastin? — Need on ju kõik wiirastused, kõik ettekujutused — tule — tule, Heinrich, istu rahulikult siia laua juurde. Kuuled ja? Päris rahulikult istud ja nüüd siia?

Heinrich (rõõmsalt). Tõesti? — Ma tohin
sinu juurde jääda?

Hedwig. Ja, seda sa pead. — Ja nüüd
tahan ma sulle ka su armsama joogi lauale tuua.
Sa panid ometi neid pöösjaid siin maja ees tähele.

Heinrich. Muidugi mõista! Ega ometi
sõstraweini?

Hedwig (on ahjukaapist kõhula weinipudeli wõt-
nud). Tunned sa seda weel, pojuke?

Heinrich (waimustatult). Anna siia! (Surub
ta wastu rinda.) Ohtust, wana pakskõht! Kuidas
käsi käib? Ma teadsin ju kohe, nüüd alles
hakkab lõbu pääle. (Walab.) Hedwig, kas sa
teda ikka weel nii hästi walmistad, nagu siis,
kui sa weel tüdruk olid?

Hedwig (naeratab). Kasu aga järele!

Heinrich (seljaga toolile toetudes). Punane
sõstrawein! — Issand jumal, kuhu on aeg
jäänd? Nüüd istume jälle üheskoos, nagu
oleks ta maha kustutatud. Tüdruk — tüdruk
— sinu juures ei ole ka midagi naiselikku —
sa oled päris endine. (Tõstab klaasi.) Mille pääle
lõõme klaasid kofku!? Mõtse järele, midagi õige
ilusat. — Mida sa kõige rohkem ilmas armastad?

Hedwig. Mina? (kohmetult.) Mul on ju
laps, Heinrich!

Heinrich (kimbatuses). Ja, ja õigus —
sul on üks wäike tüdruk. (Wäitese pausi järele.)
Moh, siis — sinu mees ja sinu laps! Käigu
nende käsi hästi maa pääl!

Hedwig (waatab ta pääle ja waitib).

Heinrich (astub atna juure ja waatab wälja,
siis istub ta jälle õige Hedwigi ligi). Hedwig — ja
nüüd ütse mulle, sul on selles majas siin hää olla?

Hedwig (nikutab).

Heinrich. Ja warandust pidawat sinu mehel ka olema?

Hedwig. Do jaa, ta sai oma isa käest kolm kalapüügi paati ja nüüd lasseb ta omale koguni väikese aurulaewa ehitada.

Heinrich (nikutab). Suur kalamees siis! Ma arvasin seda juba. Muidu — (Rattestab.) Sa armastad oma meest ka muidugi väga?

Hedwig. Kas on südamest hää!

Heinrich. Ütle mulle ainult, kuidas see tuli, et sa end nii äkki pääle minu ärasõitu koha temaga kihlajid. Mis pärast sündis see nii ruttu ja salaja?

Hedwig. Mis sa räägid? Siin teadis sellest igauks! Ja siis — (Ta nõjatab tagasi, näitse enesega wõitlewat. Siis kuuldawalt hingates.) kuula nüüd, Heinrich, nüüd saad sa, wõib olla, imestama. Oli ju ka juba wiimane aeg, et ma sinu wanemate majast ära läksin.

Heinrich, Kuidas? — Hedwig, mõtle järele — ja igatsesid nende wanade inimeste juurest ära?

Hedwig (tagasi nõjatades, unistawalt). Ah — see ilus — ilus aeg!

Heinrich. Noh, ja — sellegipärast? —

Hedwig. Sellegipärast, ütlen ma sulle, pidin ma ära minema.

Heinrich (talle otse waadates). Vaps, kuidas pean ma sellest aru saama?

Hedwig (naeratades, kuna ta üles tõuseb). Ja sellest ei saa sina aru. — (Unistades.) Tänu-tundest, wõib olla.

Heinrich. Tänutundest?

Hedwig. Jumal, niisugune majasse wõetud laps, nagu mina. — Ja siis nii suure armuga inimeseks kasvatatud — (Energiliselt.) ei, ei — niisugune ei tohi waele tulla.

Heinrich. Kuhu waele?

Hedwig. Ja ormsamaid plaane segada.

Heinrich (üles karates). Misuguseid plaane? Maise, tahad sa mind siis päris hulluks teha?

Hedwig (ümber käies). Do, pojuke, pojuke — sa oled küll tark ja ometi nii rumal! (Naeratab.)

Heinrich (jalgib talle pita, kindluseta pilguga, äkki). Hedwig, ära naera nii —

Hedwig. Miks mitte?

Heinrich (ärewalt). Sellepärast, ei sina siis — (Waitib ja joob hooga klaas weini.)

Hedwig (iseäralise wallatusega). Ah, nüüd olen ma nii õnnelik, kus see kõik südame päält ära on! — Ja, nüüd on tõesti jälle nii, nagu aastate eest. — Pojuke, ära seisa ometi nii puijelt sääl — ütle ometi midagi! (Hetaoliselt mööbeld silitades.) Eks ole, meil on nii ilus siin toas?

Heinrich (endiselt). Seda ma arwan — kõige ilusam —

Hedwig (paneb talle käe suu pääle). Wait, ära ütle midagi.

Heinrich (otsaesist finni haarates). Ma olen päris segane!

Hedwig (üleolewalt naeratabes). See tuleb weinist — ta käärib weel.

Heinrich. Ja — ja — see on küll wiist põhjus. (Kuuldub tella löök.)

Hedwig. Pool kümme.

Heinrich (päris kindluseta). Siis lähen ma parem ometi nüüd ära. — On juba aeg — Hääd ööd!

Hedwig (paludes). Juba? Do, joo ometi weel üks klaas!

Heinrich (kohmetult). Aga sa ütlesid ometi ise ennist —

Hedwig (särades). Ja, aga nüüd on mul nii häa tuju — nii hirmus wallatu, et — (Ta pilt on tujule langend, ta läheb äkki surnukahwatuks.)

Heinrich. Hedwig — sa jäid järsku nii waisseks? (Seisab tema taga, järsku wäljapurstades.) Tead sa, mis ma ennist öelda ei tahtnud. — Kõige ilusam siin toas — see oled ometi sina ise. Sina — sina — (Haarab ta kae ja surub seda.) Sa oled nii imeilusaks läind —

Hedwig (teda metsifult tagasi tõugates). Jäta seda! — Ma ei taha seda! (Klaas kukub selle juures maha. Oma peäd hoides.) Jumal, jumal, kus ma olin ometi?

Heinrich (kes end koguda ei saa). Hedwig — mis see tähendab?

Hedwig (nagu uimane, tagasi tõrjuwalt). Midagi, midagi —

Heinrich (ligemale astudes, kindlalt). Ei — nüüd pean ma teada saama, mis siin warjul on. (Wälimise uksela koputatakse kõwasti.)

Hedwig (ehmatades). Kuuled sa? — Säälnad juba on, ära räägi sõnagi!

Mõlemad (on wait. Koputatakse weel kord tugewamini, siis awatakse uks.)

Õpetaja (waatab sisse. Mantel seljas ja weesaapad jalas, tepp käes. Nägu hääst joogist punane, sisse astudes). Siin oli ometi põrgu lärm? (Heinrichi ees tohtudes.) Ah, teie olete, mu armas noor sõber?

Heinrich. Ja, mina õpetajahärra. Tahate teie weel meie juurde tulla?

Õpetaja (oma habet kratsides). Hm, proua Drühs — tahsin siin ainult weel öelda — et ma oma kalad ometi ije ära müüsin, wana suitsetaja Cohnile linnas — õpetasin talle selle juures tublisti Moosest ja prohweteid! — Kuulake ainult. (Kõlistab raha taskus, märkab selle juures weini laua pääl.) Waata, kui kena! — See on ju —

Heinrich (lühidalt). Sõstrawein.

Õpetaja (jalad hargis). Waata!

Heinrich. Ja wäga tähelpanuwäärt!
(Järstu.) Kas teie ei soowi ka üks klaas?

Õpetaja (ulatab selle järele). Miks mitte? Kõik on jumala and — andke aga siia! (Joob, siis kõrgeletõstetud kelmudega.) Proua Drühs, — kus on teie mees?

Hedwig. Merel, õpetajahärra.

Õpetaja. Hm! — Ja teie laps?

Hedwig (näitab). Ülewal!

Õpetaja (tepiga näidates). Ma arwan, ta karjub. —

Hedwig. Oh ei. Ta magab päris rahulikult.

Õpetaja (jämedalt). Ta karjub — ütlen ma teile — ta karjub kõigest kõriist! Kas teie minust nüüd aru saite?

Hedwig (allapainutawalt). Ma usun, õpetajahärra.

Õpetaja. Hääd ööd, mu tütrekene!

Hedwig (kes tema pilku wälja ei kannata). Hääd ööd! (Läheb ruttu trepist üles, ilma Heinrichi pääle vaatamata.)

Heinrich (libedalt). Teil näitse ju erilise peenike kuulmine olewat, õpetajahärra.

Õpetaja (enešele wastu rindu lüües). Suurepäraselt peenike! Ma kuulen heina kaswamas, insinierihärra.

Heinrich. Mis te räägite? See peab ju siinse heinakaswu pääle hääd mõju awaldama! — Noh, olgu siis — (Wõtab oma tübara.) selles mõttes — hääd ööd, õpetajahärra!

Õpetaja (laseb teda ütšeni jõuda, lööb tepiga wastu põrandat ja hüüab). Pea, noormees!

Heinrich. Soowite weel midagi?

Õpetaja. Minult wäike asi weel. Ma tahakšjn teiega weel sõnakeše rääkida.

Heinrich (wastutahtmist). Nii hilja weel?

Õpetaja (laine mõnususega). Do, see ei ekšita ometi niisugust uueaja noorhärrat. Kuna Moorlukis nii kui nii juba niisugune ööelu moeks on saand! (Ütti tooliga põrandale põrutades.) Istuge!

Heinrich (istub nagu šitel).

Õpetaja (walab selle aja šees omale klaas weini, šis Heinrichile ta ühe ja lõpuš paneb ta käed kõhule ristii.) Mailšeb hää! — Prošit, armas noor šöber — ja, ja, olete wäga tubli noormees. Širmus šahju, et meie pind šin Moorlukis uue aja produktide jaoks nii halwasti ettewalmistatud on, šiig šöwa! (Ööš enešele otsaette.) Ei lase läbi! Teate mis? Mina teie asemel lähekšjn jälle šöhe ära

Heinrich. Mis te ütlete? — Ja mina selle wastu arwan, et just siin, meie kodumaal nii mõnigi eluülesanne täita on.

Õpetaja (nirutab). Wiist küll weewärk!

Heinrich. Ja see kõigepäält! Aga siis — (Tõuseb üles, ringutab käsi.) ma ei tea, siin on nagu midagi õhus, midagi nii sumbund, rõhuvat — ma usun siin peab weel koguni teistsuguseid weewärte ajama.

Õpetaja (luurates). Wabandage, see on küll mõistukõne?!

Heinrich. Ja, nii wõite sellest aru saada.

Õpetaja. Ah nii umbes! — Ja, ja, nii räägitakse wiist küll nendel suurtel koosolekutel. Nendel teie käijate ometi wirgaste?

Heinrich. Ja muidugi õpetajakene.

Õpetaja (tagedalt). Dige, õige! — Maal on ju weel liiga pime! (Wihaselt.) Proffit — Noh, ja kewadeks, siis toote teie meile oma tööde jaoks nii umbes sada töölist siia?

Heinrich. Muidugi õige noored, tublid mehed.

Õpetaja. Muidugi mõista, kõik walguse toojad, ja need on siis need kanaanid, mille kaudu teie kõik meie muda ja sapa ära uhtuda tahate. Kas ei ole nii?

Heinrich (umbushtikult). Ma usun, teie pilkate? —

Õpetaja. Hää — (Tõuseb üles, sirutab end, lähleb suurte sammudega sohwan ja waatab Heinrichile ettepoole kummardatud kehaga ja tulipunase näoga tarretanult otja.) Heinrich Farmer, ma olen sind ris-tind, ma olen sind leeritand, waata mulle otja. Mis sa ütlesid, kui mul ka üks eluülesanne oleks.

Heinrich. Vaste mind minna! (Tahab ära.)
Ja minge ise ka magama!

Õpetaja (teppi tõstes, müristades). Mitte paigalt, poeg! — Mitte piufjatada, armas poja!e!

Heinrich (naeratades). Ja kui ma seda ometigi teeksin?

Õpetaja (lahkelt). Waata, siis lööksin ma sind wigaseks, mu hää poeg.

Heinrich (wihaseks saades). Õpetaja, ärge minge oma naljaga liiga kaugele! Mis läheb minule, pagana pihla, teie elu ülesanne korda?

Õpetaja (ettewaatlikult). Ei muud, kui seda, et sa temasse puudutad, mu ilus pojake. Sa oled jüia koguni teiste asjade pärast tulnud. Ma tunnen teiesuguseid. Riigi külge ei julge teie nüüd enam puutuda, see on teile liiga upjakas, Aga perekonnas, säääl tahate teie nüüd kõik pää pääle läada. Säääl ei tähendawat kümme täsku midagi enam — seda ja teist ei pea sa, waid tohid! — Eks ole, mu armsam, perekonnas tohid ja ometi kõik? — See sisesead on ju teile nüüd waid üks suur lõbumaja?! (Puristades.) Soo, aga nüüd tahan ma sulle midagi öelda, (Päris tõwasti.) Siin Moorlukes, siin ei sall ma seda! Siin olen mina korra jalule säädanud, siin on inimestel weel aufartus halbade juttude ja hirm tulewase elu eest. Kõle hirm — sest siin — siin pistan mina igale poole oma pää sisse, iga ukse wabele pistan ma ta ja iseäranis kuuenda käsu asjus passin ma pääle, siin ei lasse ma enesega naljatada. Aga sellepärast wõib ka siis, kui ma kord kuus jalga maa all olen, siis wõib konsistoriumi nõunikuhärra tulla ja minu üle

jullustada. See sääl all, see ei teadnud küll palju usuteadusest, aga tahtis vähemalt inimeste ja mitte sigade üle walitseda. — Aru saite? Ja see on minu elu ülesanne!

Heinrich (astub õpetaja ette, siis surutud häälega). Õpetaja Heiden — kuues käst —

Õpetaja (rahulitult sõrmi tatsudes). Sa ei pea abielu rikkuma, armas pojake.

Heinrich (ikka ahwardawalt). Siis olite teie see, kes selle waeße naise siin surmahirmu on äsjitand.

Õpetaja (rahulitult). Kas tal seda on? Nus! Pane nüüd tähele, Heinrich Farmer, nüüd tahan ma sulle küünlatese põlema süüdata, mis sinu koduteed walgustama peab, mu magus pojake. (Tugewamalt.) Kuue aasta eest kui sa ära sõitsid siit oma ilusast wabameelsest majast, siis rääkisid inimesed nii mõndagi. Sinu ja kellegi teise üle — kas sa teadsid sellest?

Heinrich (teeletu). Ei, mitte sõnagi! Mis wõisid nad rääkida?

Õpetaja (wäga tõsiselt). Kas see tõsi on ehk mitte, sellest jutust on tont saand — sellel on sinu nägu ja see käib sellest saadik siin majas ümber ja näeb just niisama usmata ja modern ja hoolimata wälja, kui sina, mu peenike pojake. Ja kui majaperemees teda silmab — saa minust õieti aru — siis karjatab ta hirmu pärast waljusti ja hoiab oma naisest kõwasti kinni — kuuled sa? Ja seda nimetatakse siin rikulud eluks. Ja sääl on siis weel ainult üks kaitse ja pääsmine selle tumeda kaju eest. Tead sa, kes see on?

Heinrich (wihaselt üles purstades). Midagi ei taha ma enam teada! Do, ma aimasin seda juba algusest pääle! — Surnuks piinatud ühe toore kalamehe poolt — see õrn olewus waimlijelt piinatud.

Õpetaja (tähelepanemata). See on Jumala-poeg sääl! Waata, kuidas ta sääl seisab, nagu tahaks ta sinu poole rusikat raputada! (Tõstab tätt.) Selle taga seisame meie siin kõik. Ka see naine, kellega ja ehk armulugusid pidada tahtsid, usub teda. Seft see on wanaaja Jumal, see sammub meie ees teie lõhkujate ja määratsejate wastu. Ja teda saad sa siin ka kõigil oma teedel kohtama. Maanõuniku juures ja wallawanema juures, teedeparandamise komisjoni ja kreisiülema juures. — Ja igal — igal pool haarab ta sind oma rusikate wahesele ja korjub sulle kõrwa: (Põrutades.) — minu poolt ehk minu wastu? Ja nüüd, mu armas pois! (Seidab käega ufse poole, jääb aga äkki wait.)

Ema Drühs (on õpetaja wiimaste sõnade juures sisse astund. Klasi ema, wäite, küürus, kalurinaime, kuuekümnendates aastates. Pääs hall rütt, kepp käes. Sisseastudes). Tere õhtust ka, õpetajahärra!

Õpetaja (imestades). Ema Drühs, teie? (Nagu kellelegi, kes raste kuulmisega.) Mis teie siis weel nii hilja toote, wana proua?

Ema. Oh, mul ei ole kahjuks midagi tuua, õpetajahärra! (Talle pilgutades.) Ma pean siin ainult magama.

Õpetaja (oma ninast finni wõttes). Waata? Magama? — Do, see on ju koguni iseasi! (Heinrichile, tätt õlale pannes). Noh, siis, mu poeg,

jää rahuliste siia. See on siis koguni teine asi. Ema Drühs on üks väga armas wana naisterahwas, kuuleb natuke raskesti — sellega wõid ja terwe öö läbi juttu ajada. (Laialt naerdes.) Selle wastu ei ole mul midagi, mitte wähematti. Noh, lõbusta end siis hästi, mu pailaps! (Läheb suurte sammudega ära.)

Heinrich (tema järele rusikat raputades). Do, teie alatud pimeduse jüngrid, teie! (Wahib natuke aega enese ette, siis hüüab waljusti trepist ülesse.) Hedwig!

Ema. Mis ja temast tahad?

Heinrich (tema juuresolekut meelde tuletades). Midagi — ma tahtsin ainult — (Teisale juttu wiies.) Armas proua, kas te olete härra Drühsi ema? —

Ema (umbuslikult). Ja, kes siis muud? (Mäitab tepiga ümberringi.) Elasin ise enne siin. Nüüd elan ma mere ääres — külm on sää! (Astub tema poole.) Kas teie nüüd sagedasti siia tulete? —

Heinrich. Ma usun.

Ema (wenitades). Soo? (Tepiga põrandale joonistades.) Alas armastab oma naist väga!

Heinrich (waitib).

Ema. Ma olen ka sageli siin, kui Alas merel on, siis waatan ma ikka korra järele.

Heinrich (kortsus otsaesisega). Ma arwasin, et jeda ei ole Hedwigi juures tarwis.

Ema (jonnakalt). Do, ustuge aga, see on ikka hää, kui wana elutark naisterahwas niisuguse noore perenaise majapidamiste järele waatab. — Mehel peab kõik ometi korrapärast olema.

Heinrich. Selle üle ei saa mina otsustada — hääd ööd, ema Drühs!

Ema (tema järele). Kas te nüüd sageli siia tulete? —

Heinrich. Väga sageli. Meie kohtame siin wiist weel õige tihti.

Ema (pahaselt). Ilus — ilus —

Heinrich (on just ulse awand, kui ülewal trepil Hedwig ilmub.)

Hedwig (ülevalt, rutuline ja segane). Ma — Heinrich, ära mine weel.

Ema. Mis on siis, mu tütreke? Mispärast ei pea ta minema?

Hedwig (ärritatult). Minu wäiksel peab midagi wiga olema. Ta on päris kuum ja magab nii rahutult.

Ema (nurišedes). No, seda ma arwasin juba. Sügisese tuulega peab niisuguseid wäikseid mudi-lasi hästi hoidma. Siis ei tohi juba millegi muu pääle mõelda — no, hää küll, ma waatan õige ise järele. (Kobib ülesse.)

Hedwig (mötetes). Kui ma aga teaksin, kuidas see tulla wõis? — Siin ei olnud ometi midagi. — Ei olnud ju midagi.

Heinrich. Mida ei olnud?

Hedwig (ehmatah, ifka weel ülevalt teda segaselt silmitsedes). Ma arwasin — (Jatab pooleli.)
Heinrich, kas sa tahad mulle meeleshääd teha — tahad sa arsti järele minna.

Heinrich. Ja muidugi, kui sa seda soowid.

Hedwig (tungiwalt). Ja, ja, ma palun sind, too ta siia. Ma kardan täna nii väga. Ma ei

tea mitte — mul on tunne, nagu juhtuks täna weel midagi halba.

Heinrich. Aga mis siis juhtuma peab? Ole ometi mõistlik, armäs Heting!

Hedwig (täht wälja sirutades). Ei, ei — ära ütle mulle nõnda! Jumala pärast mitte — sellest tuleb see, võib olla — (Tärale mõeldes.) Mine ruttu, Heinrich, kuuled sa — õige ruttu!

Heinrich. Selle pääle võib kindel olla. Nii ruttu, kui jõuan. (Ruttu ära.)

Hedwig (käsi otsaesisele). Ei olnud — ometi — midagi —

Ema (trepist alla tõmberdades). Kõik rumalus!

Hedwig. Magab ta?

Ema. Muidugi! Natuke ärakülmetand. Muud midagi. Sellepärast ei oleks sul vaja olnud niisugust kära teha. Anna talle natuke vieteed.

Hedwig (wabamalt hingates). Tõesti, ema? Do, Jumalale tänu — Jumalale tänu — mul oli juba niisugune hirm. Kui sa teaksid, mis sugune hirm! Kui sa teaksid mis sugune hirm!

Ema (umbuskkult). Selle natukesel nohu pärast? — Kes teab, mis sul täna jälle on? — (Laua ees jahmatab.) Mis see on? Kas teie siin weini jõite?

Hedwig. Ja, Heinrich ja mina!

Ema (wenitades). Ah see! — Ütle mulle, kas see kooliõpetaja poeg alati nii hilja tuleb?

Hedwig (waewaga end hoides). Ema, ta oli õpetajaga koos siin — kuuled sa?

Ema (rahulikut). Ma kuulen ju

Hedwig. Ta kohtas siin õpetajat.

Em a (ühidalt). Ja muidugi! (Lühite vaus.)
Ja muidugi! (Wana, kes toas ümber nuusib, on oma kepi najal wõitese trepi juure jõudnud, mille käsipuu pääl kalawõrk ripub. Lõmbab sarw-prillid wälja laseb tudet läbi tae.) Jällegi kõik katkistud, see ilus wõrk! — Näe, siit — no, waata ometi. — Ja, ja, kui mina wahel järele ei waataks, teised inimesed lahesid kõik tükkideks minna (Istub toolile ahju juure ja hakkab wõrku parandama. Tasane õõtuule jahin maja ümber.)

Hedwig (lõdisedes). Külmaks läheb — ema, mine nüüd koju, muidu tuleb õõ pääle.

Em a (üleswaatamata). Ei, ma jään täna siia.

Hedwig. Minu juurde? Mispärast siis?

Em a. Kwas tahtis seda nii!

Hedwig (pittamööda pääd tõstes). Oli tema täna sinu juures?

Em a (wiiwitusega). Ja, ta oli täna minu juures. —

Hedwig (findluseta). Enne kui ta merele läks? — Seda ei tee ta muidu kunagi!

Em a (wastutahtmist). Noh, ta wõib mulle wahel ometi külla tulla.

Hedwig. Seda küll, ema, seda küll — Minult — ma ei tea — see tuleb mulle ainult nii ette, nagu oleks tal täna iseäraline põhjus selleks olnud. Eks ole, see on ka nii? — Räägi tõtt, ema!

Em a (wastutahtmist). Mis põhjus peaks tal küll olema? — Ei, ei — mina olen wana inimene.

Hedwig (tarretanult). See paneb mind imesjama ema. Sa oled ometi muidu nii tark.

(Rusitates kättega). Do, nüüd näen ma selgesti, mis ta sinu juurest tahtis.

E m a. Mis sa näed? (Wihaselt.) Ei, tütreke, talurinaise jaoks oled sa liig metsik. — Ma ütlesin seda Klasiile ikka. See ei kõlba. (Tõuseb üles.) Tule aga — lähme parem woodi. — Nii on parem! (Kõmberdab trepi juure, kuna Hedwig ei wasta, pöörab ta tagasi ja näeb, kuidas noor naine pikkarni kaju ees kummardab, ühe põlwega sohvale toetades, et siis kui unes pääd raputada. Prilli ära wõttes.) Tütrefene, mis sa säääl nii pääd raputad? (Hoiatades.) Ei — jul on ometi ikka weel usk alles? —

H e d w i g (metsikult ümber pöörates). Kuidas sa jelle pääle tuled?

E m a (tepiga joonistades). Do, ainult nii — kes ei usu — seda karistatakse.

H e d w i g (läheb ruttu afna juure ja lütkab kirsides riitwi ette). Mul on külm — mine magama, ema!

E m a (ronib trepist üles, ülewal pöörab weel kord ümber, ühetooniliselt). Ja, ja, mu tütreke, kuule minu sõna, kui sa kimbatuses oled, siis pead sa kõwasti oma usust kinni hoidma, muidu ei lõpe see hästi — noh, ruttu mu laps! (Ära.)

H e d w i g (üksi, jääb tejet tuba seisma ja kordab mõtteta wanaeide sõnu). See ei lõpe hästi. (Maerab siibedalt, wäljas lööb tornikell ühe paugu. Mõtleb järele.) Üksteistkümmend! (Läheb laua juure, kustutab laelambi, siis küünalt kaju juures kõrgele tõstes, kindlusteta.) See haigus lapslega? Oli see juba üks märk? On sellejarnast tõesti olemas? (Ta waatab kindlusteta ümberringi, siis lasseb küünla alla ja tahab usse lukustada. Kui ta esimese sammuga teeb, seisab usse pääl kaju. Wärijewal häälel.) On keegi säääl?

Heinrich Mina olen.

Hedwig (lendab trepist üles, tüünal täes, siis ülewalt lämmatatud häälega). Mine otsekohe! — Mis sa tahad siit?

Heinrich (ülesse wahtides). Mina? Mina tulen ju arsti juurest. Kas sul seda siis enam meeles ei ole?

Hedwig (otsaesijst haarates). Ah ja — ja, ma olen nii ärritatud — ära räägi nii kõwasti.

Heinrich. Miks mitte?

Hedwig. Klasi ema magab wäikeje juures.

Heinrich (pääb raputades). Sellepärast? — (Tahab weel midagi öelda, surub selle aga alla.) **Hedwig**, ma tahhjin sulle ainult öelda, et arst on maale sõitnud. Aga siin, siin toon ma igaks juhtumiseks sulle Eldeni apteegist ühe palawiku pulbri kaasa, et sul ometi midagi majas oleks.

Hedwig (wõtab selle, siis ifka weel häbenedes). Ah jah — see on häa. — Ma tänan sind, **Heinrich** — ega see muidugi halb ei ole. (Tahab et ta ära lähets). Aga nüüd pead sa ka — (Kuulatab ülesse.) Kas sääl ei olnud midagi? Sääl hüüdis ometi keegi! (Siilib titi-warwol ufsest wälja, nõrgalt). Ei, ei olnud midagi, mõlemad magawad päris rahulikult!

Heinrich. Kas on juba parem!

Hedwig. Ja, Jumalale tänu! (Rahutult.) Aga nüüd mine — mine ometi, kuuled sa? — Ma panen sinu taga ufje finni.

Heinrich (rusutult). Noh — kuidas tahad. Hääd ööd, armas Heting! (Sirutab täe talle wastu.)

Hedwig (põrandale waadates). Hääd ööd! (Ei puuduta tema fätt.)

Heinrich (hammustab omi huuli, lähed paar samm, pöörab aga äkki tagasi). Jälle?

Hedwig (tasa). Miks sa ei lähe?

Heinrich (ärritatult aga wäifelt). Ei, ma ei peida end enam ära. Miks ei öelnud sa mulle algusest pääle, et sinu abielu nüüd meie wahel seisab? Mispärast pidin ma seda alles papilt kuulma? (Wöök käed kokku.) Tüdruk, tüdruk, kuidas wõisid sa enese ära müüa? Kuidas wõisid ometi oma jala siia majja tõsta?

Hedwig (tummardeb ettepoole, hääletult). Heinrich — minu — laps on haige.

Heinrich (laua juures). Ja, aga sina — sina oled palju haigem. (Joob ruttu klaas weini.) Sind on üks toores, harimata kalur ära häwitand.

Hedwig (sirgets ajades). Klask? — Seda ma ei sall. Kui sa mind nüüd rahule ei jäta, aratan ma tema ema üles.

Heinrich (ägedalt). Seda ei tee sa mitte, see on kõik mäng. Ma tunnen sind paremini, kui keegi teine. Sa wihtad oma terwet ümbrust, seda terwet pesakonda siin niisama kui mina.

Hedwig (tummardeb ettepoole, siis terwest kehast wärisedes). Oled sa hull? Mis lähed sa mulle üldse korda? Klask oli ikka häa minu wastu. (Ruttu.) Ja mina — et sa seda nüüd tead — mina armastan teda ka kõigest südamest.

Heinrich (ärritatult). Seda sa waletad! Seda tuima kalurit, kes sind kuus pikka aastat piinand ja surund on? — Ja minu läbi — minu läbi! — See on ju see kõige hirmsam!

Hedwig. Ja, see oli hirmus — aga ma armastan teda — ma armastan teda sellegipärast!

Heinrich (haarab ägedalt ta täest finni). Wõid sa mulle seda wanduda?

Hedwig (wanfudes). Mitte wanduda! — (Wäänledes.) Jäta mind!

Heinrich. Hedwig, ma palun sind — kuule nüüd mu wiimast sõna. — Terwe õhtu rõhub see juba mu rinda, nagu kivi.

Hedwig. Vähed — ja — siis?

Heinrich (nitutab). Rõiges selles segaduses on mulle ainult see selgeks saand, sa pead jälle sellest oluforrast välja saama.

Hedwig. Mis?

Heinrich. Sa pead ära saama siit, kus su koht ei ole. Ma tahan sinu eest hoolitseda!

Hedwig. Sina? Ah, ma võiksin naerda! Sa oled värste, mureta inimene, sa mõtled sellepärast, et kõik nii kerge on. Aga usu mind, mina olen siia majja finni kaswand — minu koht on siin Alasi ja teiste juures. (Wäljast kuulud tuulehüül.)

Heinrich. Kuule, kuidas jää torm tõuseb.

Hedwig (end hoides). Kui see Alasi tabab.

Heinrich. Merel? (Nende pilgud satuvad totku.)

Hedwig (hirmunult taganedes). Ära waata mulle nii otša! Ma tean, mis sa mõtled. Ma ei jää siia — kauemaks — (Jääb seisma ja tõstab tartlikult tõe taju poole.) Heinrich — mis see on jää? — Sää! läigib midagi nagu weretilk.

Heinrich. Hoidku — see on ainult walgusehelt!

Hedwig (tema poole, tartlikult). Ja, eks ole, meie oleme siin üksi? — see ei ole midagi muud?

Heinrich. Muidugi mitte!

Hedwig (poolnaeratades). Siin ei ole kedagi muud! —

Heinrich. Muidugi — ja wärised ju.

Hedwig (päris tema juures). Heinrich, nüüd pead sa midagi kuulma!

Heinrich. Oled sa otsusele jõudnud?

Hedwig. Ja nüüd pead sa midagi kuulma! — Täna wandusin mina oma mehele Jeesuse Kristuse pää pääle ja meie wäikese Anna elu juures —

Heinrich. Do, siis on see ometi õige, mis õpetaja mulle mõista andis?

Hedwig. Ja, ja, et see ialgi ei tule, mis Moorlufe inimesed meist mõlemast alati arwasid! Soo — nüüd tead, mis pärast ma sulle ennist oma kätt anda ei wõind. (Wäike paus.)

Heinrich (lööb rusitaga läbi õhu, teeb jältuse liigutuse). Ah — see on nii ütlemata wastik!

Hedwig (ühetaoliselt). Ja — nüüd tead sa seda.

Heinrich. Mis suguse toore, alatu inimelega oled sa koos eland!

Heinrich (tagasi tõrjuvalt). Heinrich!

Heinrich. Jumalust, kui hirmutuse abinõu tarwitada — hirmutust luua! Ja need on siis need wagad siin maal?

Hedwig (hirmu pärast kogeldes). Sa lubasid mulle nii kindlaste, et sa — mine nüüd — mine ometi. Mul on ühtelugu nii, nagu seisaks ta juba minu selja taga.

Heinrich. Kes? (Näitab kaju pääle.)

Hedwig. Mitte sellest rääkida — mine ainult!

Heinrich (kes enam tagasi hoida ei suuda).
Hedwig, mis sugust wabastawat usku ja nüüd
minu käest õppima saad! (Tõmbab ta äkki oma
taenla.) Sest nüüd — nüüd oled ja minu oma!

Hedwig (kuristades). Ema — halasta!
(Ta ripub kui elutu tema kätel.)

Heinrich (tuju ees). Sind nii lähedal tunda
— neid sooje, pehmeid liikmeid — näed ja mi-
dagi ei liiguta end — midagi ei muutu — oo,
Heting — ainuke Heting, nüüd pead ja seda
kuulma! (Sofistab.) Tead ja, miks ma sel suwe-
hommikul kodust ära pidin minema?

Hedwig (wäänledes). Jäta — ja ei tohi
mitte — (Äkki terve metsikusega end tema wastu suru-
des.) Ah, kui ja seekord ometi mitte nii arg ei
oleks olnud! — Oleks ja ometi tulnud! Ma
lamesin ja ootasin sind.

Heinrich (teeletu). Sa tead?

Hedwig. Oleksid ja seda siis ometi teind,
siis ma oleksin juba ammugi säääl, kuhu ma nüüd
ometi lähen. (Waewaga ülestõustes, palawitus.) Ma
ei lase enesele midagi etterääkida — see jääb nii.
Sa näed ja, säääl läigib midagi punast tema
otsaesisel. (Hirmuga tema wastu surudes.) Suudle
mind ometi — suudle mind — ja siis säääl —
selle kirwega — ainult surra — ainult surra!

Heinrich (põrutatud). See ei ole meie siht.
Elada, Hedwig, ja ilma kartuseta. See on ju
see, mis ma sulle tuua tahan.

Hedwig (tema ette maha langedes ja tema käsi
metsikute suudlustega kattes). See igatsus kogu need
aastad, ja nüüd — ainult surra — ainult surra!

G e s r i e .

Kolmas waatus.

Seesama tuba. Päewawalgel. Wäljas hall ämarit. Üle sadama puhub warajane tuul. Toas hommitu warjud.

Ema Drühs (kõmberdab trepist alla atna juure. Säält waatab ta hoolega wälja). St — kooliõpetaja härra Jarmer!

H ä ä l (wäljast, selguseta). Tere hommitust, wanaema!

Em a (annab käega kannatamatult märku).

Jarmer (uksest sisse. Tal on mesinitu tanu käes ja suured naht-kindad). Tere hommitust, wanaema Drühs! Mis on siis? Tahate mulle juba nii wara wäikest kokkusaamist anda, kuidas! Mul on nimelt suur rutt, sest ma tahaksin häämeelega enne tundide algust, seda punast mesipuud sääl wäljas forda säada.

Em a (tigedalt). Ja, ja, kooliõpetajahärra, oma mesipuud olete ikka wäga hästi korras pidand.

Jarmer (rõõmsalt). Seda ma usun. Niisugune õppind mesinit! (Kohkub.) See tähendab — kuidas? — Minult oma mesipuud? — Hm — teie ütlete seda nii imelikult —

Em a (õelalt). Sest oma lastele ei ole teie küll palju hääd õpetand.

Jarmer (segaselt). Oma lastele? Teie arwate küll, et ma neist wähemalt rõõmsaid inimesi olen kaswatada tahtnud. Aga, ilma naljata, mul tuleb hirm pääle, ema Drühs, teie näete nii kuri wälja. Kas te mind ka mõne asja pärast siia kutsusite?

Em a (laua pääle sõrmitsedes). Mispärast muidu, Issand Jumal — Issand Jumal! Ma ei leia ju ühtegi nõu, kuidas wa Klafile seda ütlemä pean?

Farmer (istudes, haarab omale kõrist tinni). Em a Drühs, ärge hirmutage mind kauemini. Selge nüüd otsekõhe selgelt wälja, mis teil mulle öelda on.

Em a (latooniliselt). Do, muud midagi kui seda, et ma liiga kaua magasin.

Farmer. Mis?

Em a. Sest muidu oleksin ma ehk seda kõige pahemat ära hoida saand. Just nagu teie seda fõrd tegite, kooliõpetajahärra.

Farmer (tarretanult). Kuidas — mina?

Em a. Ja muidugi, kui teie oma noorhärä just tema armsama ukse ees finni püüdsite. See oli ometi nii?

Farmer (üles karates). Ja see on täna ööje? (Tema käsiwarrest tinni haarates). Em a Drühs — mõelge järele! Sarnane süüdistus! See on ju kõige suurem patt, mis teie säääl ette toote. Seda kõike olete wiist küll unes näind!

Em a (eksitamatult). Do, oli ka paras aeg selleks. Nii kest pimedamat ööd. Kui wäljas ust kriuksumas kuulsin ja teda siit äraminewat nägin. Ärge küjige minult midagi pikemalt. Enam ei tea mina ka!

Farmer. Oh sa halastus küll! Niisugune piirita õnnetus, mida kuidagi enam hääks teha ei saa! (Kogub end.) Ei, enne kui ma mitte ise — kus on Hedwig?

Em a (põlgawa siigutuslega). Ei, ärge teda puutuge, laske ta aga oma patuwoodis lamada!

J a r m e r. Taewane Jumal! Kuidas teie niisugust asja õelda võite? Seda ei julgeks teie ju niisuguse häa, tubli mehele sugugi õelda.

E m a (wärisedes). Ei, sellest mitte! Minu poeg jätke mängust wälja! (Ribedalt.) Aga mis tõsi, on tõsi, neid olete teie peenikeselt kaswatand, koolihärra.

J a r m e r (waatab talle natuke aega otja, siis toetab mõlemad küünarnukid põlvedele, pomisedes). Ma usun seda pääaegu isegi! (Pääd raputades.) Ma ütlen, mulle näib, ma ei oleks seeford jarnast noort tormilist üheteise juurde tahmist ometi mitte takistama pidand.

E m a (südit). Mis? (Tõstab keppi.) Kõpiga oleksite pidand neile mõlemile komblust õpetama! Häbenege, teie wana, mõistmata inimene, teie!

J a r m e r (kurwalt naeratades). Ema Drühs, ma ei häbene sugugi. Mis teame meie inimesed õieti sellest, kus kellegi asja juures komblus on? Mis teame meie wanad üleüldse niisugustest kuumadest kihutawatest mõtetest! Ma ütlen teile, niisugune kahetümne-aastane tunneb selget, puhast pattu, kui oleks see suur, hele õnn. Ja, ta naerab ja rõõmustab weel selle juures, kus meie, wanad, walu pärast kas wõi nutaksime!

E m a (ehmatades). Mis kasu mulle sellest kõigest on? — Juba puhub hommiku tuul. Nüüd tuleb alas warsti. Nüüd on ta warsti siin — ma teadsin ju kohe, et teie mulle, wana inimesele, minu hädas ühtki nõu ei anna!

J a r m e r (soojalt ja otjusele jõudnult). Ometi, ematene, nüüd ma annan teile üht —

Em a (ligemat). Ja? Siis ruttu — kooli-õpetaja herra, aga ruttu, et see minu Klasiile mitte elu külge ei hakka. Kuidas pean ma seda temale ütleva?

Jarmer (tal tugewasti käest finni wõttes, siis kindlalt). Üldse mitte midagi, Drühji-ema!kene!

Em a. Mis? Kas teil aru pääs on? Ta ei pea oma häbi teada saama?

Jarmer (tungiwalt). Ei, ütlen ma teile, seda ei pea ta jumala pärast — kuulge mind! Niiisugused suured perekonna kurbmängud on ainult peenikeste inimeste jaoks leitud. Niiisugustele teewad sarnased lood weel pooliti lõbugi, waheldust. — Meie, waeised inimesed aga, kui meie seda kuidagi ära hoida saame — siis seda wõite minu aujõna pääle uskuda — meie peame niiisugusele haawale waitides plaastrit pääle kleepima, hambad kokku pigistama ja naha pääle kaswada lastma. Sest meil ei ole muud midagi, kui naine ja lapsed —

Em a (nõuta). Ja, see wõib ju kõik olla, aga teie ei tea weel kõige pahemat! (Sirmund pilguga üle sohwa.) Midagi, mis talle armas Jumal, Klasi ja mina sugugi andeks anda ei saa!

Jarmer (tema pääle wahtides). Midagi weel pahemat? (Wäljast paar hüüdu kuulda.)

Em a (afna juure). Wait — säääl randub praegu Klasi! — On täie purjega sõitnud, waene pois! (Wärisedes.) Ja nüüd on ta siin!

Jarmer. Siis ma lähen — esialgu wähe-malt — Jumal teab, ma ei suuda praegusel silmapilgul talle wastu astuda? Laske mind

läbi kõõgi. Soo, ma tänan — (Ukse pääl.) Selle ühe üle, armas sõber, mõelge aga hästi. Teie käes on nüüd kõitide õnn ja õnnetus. Terwe meie saatuse natuke. Ma ei taha teid ju sundida, aga wastastikkusest andeksandmisest näib mulle, oleneb meie käputäis olemist, ja, ja, seda mõelge hästi järele! (Ära.)

E m a (on afna juure istund, tohe selle pääle lähed välisuks lahti).

K l a s (astub sisse. Tal on must wahaft kate pääs ja samajugune lai tuub, jolas suured weesaapad. Käes hoiab ta wäikest neljanurgelist kastikest, mis ta suure ettevaatusega kannab. Toas on weel hommitu ämarus, ainult läbi afna hakkab punakas walgujettir helkima. Kobab trepi juure, siis päris taha ja saladuslikult). Heting! — (Kuulatab ülesse.) Magab weel! (Kastikest armastusega enese wastu surudes, naeratades.) Saab aga silmad tegema. (Paneb kastikese laua pääle, selle juures filmab ta wanaeite — jahmatab.) Sina ema?

E m a. Ja, mina, mu pojuke.

K l a s. Nii wara?

E m a (sepiga kolistades). Do, wanad inimesed ei maga kaua —

K l a s. Kas kõik ta siin korras on?

E m a (ruttu). Mis sa sääl ühes tood?

K l a s. Ma küsijin, kas siin ta kõik korras on?

E m a (tema otja waadates). No, mis peab siin siis iseäralist juhtuma? Nad magavad weel!

K l a s (tergendatult). See on hää! (Wõtab kastist kinni.) Milleks sa pead seda?

E m a. Näeb wälja nagu rahakast.

K l a s (saladuslikult). Ja, seda arwad sa küll. (Õnnelikult.) See on aga mängukast!

Ema. Mis? (Bahajelt). Mis jaoks niisugust riistapuud tarwis on?

Klas. See siin on ainult Hetingi lõbuks. Ma tõin ta eile õhtu Strahlsundist. Ja öösel lastsin ma ta siis merel esimest korda mängida. Kõlas teine pääaegu nagu üsna väike peenikene orel. Ja pääaegu nii! Ma ei wärsind kuulamast.

Ema (kõbades). Soo, soo! Ja, kui sul niisugune meeleolu on, siis tunned sa enese täna õige rõõmsa olevat?

Klas (häbelikult). Do, ema, õige kerge! Mul on ikka nii, nagu peaksin ma nüüd terve eluaeg ainult laulma ja wilistama!

Ema. Ja, ja, seda wõib sulle küll soowida.

Klas (agaralt). Mõttele järele — oled mind juba tihti naerma kuulnud?

Ema. Ei wõi öelda.

Klas (rõõmsalt). Näed sa, ja nüüd ometi? Ja nüüd ometi! — Aga see on ka koguni suur asi, kui kord ühel mehel tema täieline rahu ja kindlus jälle käes on. (End sirutades.) Ah, ema, kui sa ainult teaksid, mis see tähendab, nii ühekorraga oma rahu ja julgust kätte saada!

Ema (waewalt enese üle walitsedes). Ah, mu waene pojuke!

Klas (umbuslikult). Ütled sa midagi?

Ema (ehmatades). Do — ei —

Klas. Aga sa raputasid nõnda pääd?

Ema (ettewaatlikult). Do, ma arwasin ainult.

Klas (waatab talle silmapilgu otse ju purstab siis hääsüdamliselt naerma). Do, ema, ma tean, mille pääle sa mõtled. Aga sa unustad ju pääasja jälle ära!

E m a (tagasi hoides). Sinu kindluse wist ?

K l a s (kindlast, kuna ta oma kareda käega tuju silitab.) See mul on. Sellele ei saa ükski inimene wastu hakata — (Ähwardades.) Ja nüüd ei taha ma sellest midagi enam teada ega kuulda! Ma ei taha seda!

E m a (ohates, ülestõustes). Ja, selle pääle ma ei mõelnudki!

K l a s (waitselt). Eks ole? — Seda ei tulnud sulle meelde?

E m a (waatab maha). Ei, ei — see läks mul päris meelest. (Kindlasti.) Siis on ta parem, kui ma nüüd lähen!

K l a s. Ja, aga weel on õige wara, emafene! Tead mis? Heida parem weel nalukeseks puhkama.

E m a (mängitud lõbususega). Ja, lõpupoolest, on juba aeg, et ma tasahiljukesi pikali heidan!

K l a s (temale järele hüüdes). Ja täna õhtul mängib siin see mängukast. Ära seda unusta!

E m a (utse pääl, silmatorkawa lõbususega). Do, kus — itka lõbusalt, mu pois, — see on päässi! (Läheb.)

K l a s (üksi, mängutooži ülesteeirates). Soo, Heting, nüüd pead sa kuulma! Nüüd toon ma sulle — (Kattestab.) Kuidas nad seda nimetawad nüüd? Ah ja — serenaad! Pane tähele! (Mängutoos hakkab mängima. Need on tõlawad tellasarnased toonid. K l a s wahib kaugele, üle laua kumardades sarawate silmadega mängutooži pääle. Ükki tõstab ta kohmetult käsi ja jalgu ja hakkab tantsuma. Pomisehes.) Beenite — peenite — nii — nii! —

Hedwig (ülevalt ulgest astub ruttu wälja. Ta ei suuda enesele tantšija mehe pilti seletada. Rahwatab ja toetab end trepikäsipuu najale, siis poolwalsusti ja pääaegu wastutahtmiſt). **Klas!**

Klas (peatades). **Heting**, tule ſiia!

Hedwig (wiititades). **Mis** ſa teed ſääl?

Klas (õnneliktult käſi hõõrudes). **Siin** ta on, ſinu mängutoos — **Hetingi** mängutoos!

Hedwig (tes alla tulnud, heidab kartlitu pilgu kaſtiteſe pääle ja jääb liitumatuts).

Klas (õrnalt, kuna ta oma pää Hedwigi pale lähedale hoiab). **Noh**, naiſufene, ſeeford olen ma ometi õieti trehwand. **Kuidas** meeldib ſee ſulle?

Hedwig (ſunnitult). **Mis!**

Klas (lõbusalt). **Eks** ole? **Ta** tead ſa mis? **Täna** õhtu tantšime meie mõlemad ſelle wiiji järele — ſa pead nägema! — **Mina** mõistan! (Zahmatanult.) **Island** Jumal — mis ſul on? **Kuidas** ſa kahwatu oled! **Päris** walge näoſt!

Hedwig (naeratab raſtelt). **Ah** — mina —

Klas. **On** ſul midagi wiga?

Hedwig. **Ei** — (Wõideldes.) aga ma tahtſin ſulle õelda —

Klas (hoolitſedes). **Ma** pidin täna lootſikus ikka ja ikka ſelle roheliſe joogiwee pääle mõtlema milleſt ſinu kaſuwend eila rääkis.

Hedwig. **Aga** — aga — meie wäifene ei olnud eila õhtul terve.

Klas (ägedalt). **Mitte** terve? **Aga** nüüd?

Hedwig. **Päris** terve. (Järele mõeldes.) **See** on ju nii imelik!

Klas (imestades). **Mis?** — **Et** ta jälle paremaks ſai?

Hedwig (teda tähele pannes). Nii arusaamata, kui järele mõelda —

Klas (arusaamatult täega lauale lüües). Mis? — Mis? — No, sääl peab ometi aga kohe —

Hedwig (kes jõuetult ahju pingile langeb). Ah, see hirm — see kibutaw — wapustaw hirm lapse pärast.

Klas (tema ees, kuna ta pikkamisi ta pääd silkitab) Heting, ma ei saa sellest sõnagi aru — kui meie wäikene terwe on, mille ees on sul siis hirm? — Sellest ei saa ma targaks! Mis ma pean sellest mõtlema?

Hedwig. Ei, ei, mitte selle järele üle mõelda — (Hirmund pilguga tuju pääle.) See on muidugi ainult ettekujutus.

Klas. Seda arwan mina ka. Aga — hm — niisugused ettekujutused peaksid ja nüüd maha jätma!

Hedwig (hajameelselt). Ja — ja —

Klas (jätkates). Need ei ole midagi wäärt — need ei ole hääd — sest naisukene — ma mõtlejin, tänasest päewast pääle peab siin mõnigi asi muutuma!

Hedwig (ehmatades). Kuidas nii? Mis sul ees on?

Klas (kes enesest kõit maha raputab, ülewoolawa soojusega). Päris õige kodu tahan ma siia üles ehitada. Tantsida, laulda ja hüpata tahan ma ja oma Hetingi üle rõõmustada!

Hedwig (täsi wälja sirutades). Seda tahad sa?

Klas. Ja, naisukene, küll ja näed!

Hedwig (ruttu). Kas, seda ei saa ialgi olema! —

Klas. Siiski, naisutene — sa ei usu seda minust! Kas sa ei näe juba nüüd väikest muudatust minu juures?

Hedwig (telle täed sulle vajund). Nii armas olen ma siis kõik need aastad sulle olnud?

Klas (häbelikult, ei taha wastata, surub aga ätti oma huuled tema taelale).

Hedwig (wõpatades). Do, mitte suudelda — mitte suudelda! (Otsusele jõudnult.) Kas, kuule mind nüüd, nüüd pead sa mind kuulama —

Õpetaja (tõmbab uffe lahti). Drühs — teie peate jalamaid ühes tulema!

Klas. Misjaoks, õpetajahärra?

Õpetaja (uffe juurde seisma jäädes). Ma tutsuin koguduse liikmed nõupidamisele, maakonna ülema juure koku. Niisuguse tähtsa asja juures, nagu meie oma, peab meeleolu ikka ärkwel katsuma hoida, armas Drühs!

Klas (ettewaatlikult). Ja, see võib küll kõik nii olla, aga — (Raputab pääd.)

Õpetaja. Drühs — ärge wiitke aega — ruttu, ruttu!

Klas. Ei, õpetajahärra! Mina olen eilajest saadik teisele arwamisele tulnud. Kui inimesed jellest rohelisest jõgiweest ometi haigets jääwad — siis —

Õpetaja (lüttab oma kübara katta). Mis? Kas teile ka need nõrkused juba külge on hakanud? Ei, siis ei wõi ma enam kellegi pääle armu heita — teie mõtlete küll, asi seisab siin

ainult nendes närustes tanaalides? Ei, mu sõbrake, selle naela pean ma teil pääst wälja kiskuma! Asi keerleb siin palju tõsiema ümber. Nimelt selle küsimuse ümber, kas nüüdsest ajast pääle selge kõlwatus meie laua taga istuda — (Koputab laua pääle). ja siin päris häbematult teie sõstraweini juua tohib, ehk kas meie teda nüüd ja igaweseks ajaks kaigastega külast wälja ajame? — Kas saate aru? — Kaigastega! — Kuhu poole teie nüüd hoiate?!

K I a s (abitult ümber waadates). Sõstraweini? (Saarab käega juustesse.) Sõpetajahärra arwate teie — sellega? —

Sõpetaja (tähendusrikkalt). Jumalaga, Drühs! Teie tulete mulle järele! (Hedwigile.) Kui tähtsuseti see eilane asi ka olla wõis, abielupaari wahel peab ikka selge wahet olema, noor proua!

K I a s (tumedit). Selge wahet?

Sõpetaja. Mis aga sellesse nooresse rahurikkujasse puutub, (Paneb talle käe õlale.) ärge sellepärast muretssege! Selle puhul ma täna just siit wälja! — Saame ometi näha, kes tugewam on, niisugune modern suurustaja, wõi wana taewataat, kui ta minu sees wihaseks läheb. — Hääd päewa! (Tormab wälja.)

K I a s (on raskelt tooli pääle ärklisse istunud, läeb põlwedel, pää sügawal rinnal).

H e d w i g (läheb taheldes tema poole, hinninõõritud häällega). Kias, kas sa ei tahtnud wäikest waadata?

K I a s (pomišeb midagi).

H e d w i g. Mispärast sa nii istud?

Klas (täega liigutust tehes). Jäta — jäta!
Hedwig. Kas ja vähemalt oma rasteid
saapaid jalast ära tõmmata ei taha?

Klas. Veel mitte! (Raputab pääd.) Ma
— pean — midagi — järele mõtlema!

Hedwig (tarretanult). Mis ja pead järele-
mõtlema?

Klas (tõstab aeglaselt pää üles, waatab suurte
silmadega kaju pääle, õffi tumeda wihaga, rusikat wastu
aknaid näidates). Ma ei lasje enesele siiski hirmu
pääle ajada! — See ei tee kõik midagi, õpetaja-
härra — sest mul on ju — mul on ju oma
kindlus! —

Hedwig (tahwatades). Mis tahad ja sellega?

Klas (üles karates ja teda käest kinni wõttes,
häälletult). Heting — üttele mulle — oli — sinu
— sinu — noh — sinu kasuwend eile weel siin?

Hedwig (ülepääkaela). Ja siin!

Klas (rutemini). Ja siis jõite te üheskoos
weini? —

Hedwig. Ja ka seda!

Klas (silmatorkawa kartliku lõbususega). Ei tee
ka midagi — päris hää — ei lõbus peab siin
olema — Heinrich Jarmer wõib sinu juurde
tulla, nii sagedasti kui ta tahab, sest — sest nad
ei tea ju keegi, et ennem ilm laiali wõib langeda,
kestelt pooleks, kui et mul sääl wäljas merel
weel tarwis karta on! — Eks ole, Heting, jee
on ometi nõnda? (On aegamööda ahjupingile istund.)

Hedwig. Klas, kui ja weel rahulikum
oled, siis — siis —

Klas. Mis siis on, kui ma rahulikum olen?

Hedwig (hirmuga). Ei, mu armas, enne anna saapad siia! (Ta tõmbab tal sügawale lastud pääga weesaapad jalast.) Päriskäsi — kuidas ja külmetada wõid!

Klas (tema tegewust imestades päält waadates). Heting — mis sa teed?

Hedwig. Do, laise ainult! — Siin on soojad!

Klas. See on esimene kord, et sa oma sõrmed minu saabaste külge äramäärid —

Hedwig. Ja — ja —

Klas (piinatult). Aga see on mulle nii harjumata — nii — nii imelik! Naisukene, mispärast oled sa nii häa minu wastu?

Hedwig (südanlõhestawa raste naeratusega). Sellepärast — (Lõõb mõlemad käed silmade ette, siis loomuwastase rahuga.) Klas, ma ei ole mitte häa sinu wastu —

Klas (tõuseb kohmetult üles ja waatab uimaselt ümber). Mis — ja — ütled?

Hedwig (muutmatult). Ma ei ole kind ka iialgi nii päris tõsiselt armastand!

Klas (käsi tema poole tõstes, kogeldes). Heting, ära ütle jeda!

Hedwig. Sest ma olen ikka ühe teise küljes rippund.

Klas (uimane). Ja, ja.

Hedwig (meeleärahellitult lämbudes). Klas, on see tõsi, et sa seekord tõesti üht kaju nägid?

Klas (põrnitsedes). Ja, aga?

Hedwig (nagu tagaäetud). Üht kalameest, tähega pääkohal, kes lainetel kõndis?

Klas (karjudes). Mis jaoks sul seda tarwis on?

Hedwig (läbilõikawa ahastusega). Sellepärast — **Klas**, ära waata mulle nõnda otša — sellepärast, et kui see kõik tõsi on, siis tuleb ta minu ja lapse järele. (Jookseb lämmatatud nuutsumisega trepist üles. Üra.)

Klas (üksi — wahib talle järele, siis murtult enese ette). Ja — ja — ja — see on ju kõik wäga hää, aga — (Waatab tuju pääle.) Kuidas see siis on? — See ei käi ju kokku? See käib ometi selle wastu! (Karjudes.) Kus ma siis olen õieti? (Koputatakse. Ürgates.) Kes? — Ja — on sääl keegi?

Heinrich (astub sisse, kui ta Klasi näeb, peatab ta pilguks, sügawalt hingates).

Klas (arujaamatult). Teie olete Heinrich?

Heinrich (wiivitades). Ja — mul on teie juure asja, härra Drühs!

Klas (otšaelist haarates). Minu juure? — Hää — hää — see on hää — see on wäga hää! (Kergemalt.) Kui teie minu juure tulete, insenerihärra, ja, siis ma olen küll ainult haige — palun, istuge ometi!

Heinrich (ettewaatlitult). Ma — tahaksin parem —

Klas (tartlitu ägedusega). Teie kuulete ju, ma tahan, et teie istute! Meil ei ole teineteisega ju midagi ees.

Heinrich (istub laua juure ja waatab kalurile awaliku kaastundmusel näkku).

K l a s (kõtku wajuades). Teie wantate nõnda mulle otša? Ma ei ole ju ainult päris riides! Muidu ei ole mul midagi! Aga — mis — mis teie tahate siis?

H e i n r i c h (ätilise otsusega). Härra Drühs, see on kõige tõisem käik minu elus.

K l a s (kes kottuwajunult tema ees kükitab, tõstab aegamööda pää üles, pomisedes). Ja — ja — (Kordab mehaaniliselt.) See on —

H e i n r i c h. Sest ma olen teile suurt walu teinud —

K l a s (tõuseb üles, paneb käe talle õlale, siis pclawitus.) Noormees, olge otjekohene minu wastu! — Oled — oled ja täna öösel kel- mits saand?

H e i n r i c h (kindlalt). Härra Drühs, ma wõtsin ainult tagasi, mis algusest saadik minu oma oli.

K l a s (uimaselt). Wõtsid tagasi? Sina — wõtsid? (Läheb nagu unes trepi käsipuuni ja wahib siina nurka, nagu otsiks ta midagi.)

H e i n r i c h (ruttu). Mis te sääl teete?

K l a s (ühetooniliselt). Heinrich Jarmer, ma arwan, sa näed isegi, mis siin nüüd tulema peab.

H e i n r i c h (ägedalt tooli haarates). Ja kui see ka minu wiimne silmapilk oleks, minu suuremat õnnetunnet ei saa te minult ometi riisuda. Minu järele on see magus olewus kõik need aastad igatsend. Minu järele — ja teie ja kõik inimesed siin teadsite seda — ja teie olete teda ometi kinni-hoidnud ja temale ainult waewa ja piina walmistand!

Alas (on tegu aja enese ette wahtind ja tahtmata forrand). Ja, ainult waewa ja piina — (Nüüd waatab ta Heinrichile otša, tumepunane werehoog woolab talle pähe, järsku hirmsa jõuga karjudes.) Kelm — wilets mehite, ja tahad weel suurstada!

Hedwig (trepiuksest tormates). Heldene Jumal!

Alas (Hedwigi häält kuuldes, jääb kõrgele tõstetud käega seisma, mõtetes). Jumal? (Argates.) See on õige! (Kusitas wajub alla.) Kuidas sellega on? (Astub tuju ette.) Mille pääle ta ootab weel? (Waatab ümber.) Ma ei tea sugugi — siin jääb kõik nii waikeks.

Hedwig (paludes). Alas — Alas, heida armu! (Tahab teda eemale tõmmata.) Ma ei tea ju isegi, kuidas ma seda kõike ära unustada wõiin!

Alas. Jäta! (Karjudes.) Siin jääb kõik nii waikeks, ütlen ma! Ma arwan, ilmas on ometi Jumal olemas! (Wajub laua juure toolile, enese ette mõtetes.) Aga kuidas see siis on? Ta seisab rahulikult lääl? Ja ilm läheb rahulikult oma rada edasi?

Heinrich (ettewaatlikult). Härra Drühs — kui raskesti teid teie südamefunnistuse waew ka rusub, ma mõtlen, meie kolm peame nüüd kõige päält julguse ja tõe läbi oma rifutud elu jälle õigesse roopasse juhtida katsume. Saate teie sellest aru?

Alas (eneseft ära). Ja — ja — ma saan sellest aru?

Heinrich (tungiwamalt). Wast. Hedwig esialgul minu wanemate majja tagasi minna, siis wõime meie mehed kõik tasa ja rahulikult teine-

teisega korraldada, nagu see meile mõlemile kohane. Olete sellega nõus?

K l a s (mehaaniliselt). Ja — ja — ma olen sellega nõus?

H e i n r i c h (inestades). Tõsiselt? (Tungivamalt.) Kas teie ka minust õieti aru saate? — Teie suudate seda, et Hedwig, kellest teie nüüd teate, et ma teda nooruse eest saadik nii südamest armastan, mind saata võib?

K l a s (ükskõitselt). Miks mitte? — Seda kõit võib!

H e d w i g (wärisedes). K l a s, ma ei tea ju isegi veel, kuhu ma kuulun, kus nüüd minu koht on?

K l a s (sofistades, liitumata). Oh, naisufene, mine wõi jää — see on ükskõik —

H e d w i g (talle tarretanult otja wahtides). Ükskõik? Aga siis ütle vähemalt, üks sõnagi, kui halb ma olen. Eht veel parem — (Raputab teda käewarrest.) Iöö mulle näkku — (Metsitult.) Kuuled ja — Iöö mind ometi! Üks ainuke ford!

K l a s (raputab pääd). Ei, ei, naisufene, see ei lähe mulle praegu forda — see ei koorma mind ka mitte — (Ohates.) Ainult see teine asi.

H e d w i g (himukalt). Mis see on?

K l a s. Mis mulle pähe ei taha mahtuda.

H e d w i g. Siis ütle ometi!

K l a s (täsi ringutades). Et maailmi fakk on!

H e d w i g. Maailm?

H e i n r i c h. Do, ma tean, mis ta arwab!

Õpetaja (higiselt ja ärritatult sisse). Drühs — wõit on meie, kirik wõidab. Suurem osa on juba alla kirjutand. Nüüd peate teie tulema!

Klas (üles tõhtudes). Teie olete — õpetajahärra? —

Õpetaja (tema tooli üle kummardades). Muidugi, armas sõber, aga —

Klas (tema käest kinni haarates). Õpetajahärra, jääge minu juure! Teised kõik peavad ära minema, ainult teie mitte. Te olete ainukene, kes mulle wastust wõib anda.

Õpetaja. Häämeelega, sõbratene, häämeelega, aga mul ei ole silmapilgul, nagu näete, sugugi wõimalik.

Hedwig (paludes). **Klas** — tohin ma ka jääda? —

Klas (tõuseb üles, siis ähwardawa häälega). Ma tahan üksi olla õpetajahärraga!

Hedwig. (käed ette sirutatult). **Klas!** Lapse pärast! —

Klas (jämedalt). Kas sa ei kuule? See ei lähe mulle forda!

Heinrich (tema käest kinni wõttes). **Hedwig**, nüüd lahitud sa sellest majast igaweseks!

Hedwig (kuna **Heinrich** teda talutab, meelemärtsufeta). Ja, tule ruttu — ainult ruttu! (Jääb ätti seisma.)

Heinrich. Mis sa veel tahad? Ei, ei, nüüd on wanemate juures sinu õige koht. (Lõmbab ta enesega läbi töögi ära.)

Õpetaja (imestanult). Drühs, mis see tähendab. Mis siin juhtund on?

Kl a s (teeb põlgawa liigutuse). Õpetajahärra, kõik inimeste wärk! Sellest saan ma küll üle. (Rastelt töötawa rinnaga.) Aga see teine — see teine! Delge mulle õiglaselt, õpetajahärra, kui teie nii kantslis seisate — (Paludes.) ma ei justusta seda ju kellegi inimesele edasi — kas teil jääb iial pää pööritama pole hakand, et jääb ülewal kõik tühi oleks?

Õpetaja (teeletu). Tühi! — (Singetõmmates.) Drühs, teie ajate mind palawikku, kuna olen nautute palju joond — ma ei saa sellest sugugi aru.

Kl a s. Õpetajahärra — kuulake ometi päält! Kui jääb ülewal nüüd ühtegi korda ei ole, kuidas peaks meie siin all käima? Siis langeb ju kõik ümber? — (Teeb abitult paar wantuwat samm.) Waadake, mul on ikka nagu kõnniks ma wee pääl, õpetajahärra — ma wajun!

Õpetaja (end üles kohendades). Seda ei sallu ma mitte, Drühs, teie hoidsite waremalt ju kindlasti piiblist finni. Mees, koguni see on meie ainukene päästmise abinõu merel!

Kl a s (pääd raputades). See ei ole mind aidand, ma pean midagi nägema.

Õpetaja (pühib higi). Nägema? Mida tahate siis?

Kl a s (piltu pildile lastes). Õpetaja, kas ühtegi abinõu ei ole, et Jumalat näha wõiks?

Õpetaja (targab sohwalt üles). Mis te tahate? Ma usun, te olete hulluks läind, Drühs,

kas teie ei olnud juba kord haige? Et teie seda ka just täna küsite!

Kl a s (enehes). Ja, sellest ei saa ma küll iialgi enam lahti — seda küsimust ei saa ma küll iialgi enam jätma.

Õpetaja. Siis tahan ma ainult ühte öelda, mis mul sel silmapilgul meele tuli. Piiblis seisab — (Abwardades.) Kes Jumalat näeb, see peab surema!

Kl a s (sellest kinni haarates). Surema? — Ja, ja, teijiti see küll ei ole! (Järele mõeldes.) Kui ainult teda kätte saaks!

Anna (tuleb trepist alla ja tahab wälimise ukse juure minna).

Õpetaja (teda kutsudes). Anning, kuhu sa lähed?

Anna. Tere hommikust, õpetajahärra, emakene peab mind fooli wiima!

Õpetaja (tahab temast lahti saada). Siis aga ruttu — ruttu! Kuuled sa, kuidas teised lapsed hommiku palweks laulawad! (Vähedal kostab lastelaul.)

Kl a s. Ja, nii laulawad nad nüüd igal pool, igal pool ja nad ei tea sugugi, et sääl ülewal — (Äkki wäiteft Annat sülle wõttes.) Õpetajahärra, nüüd saab kõik hääks!

Õpetaja. Drühs, andke laps siia, mis teil mõttes on?

Kl a s. Õpetajahärra, ärge kartke. Nüüd saab kõik jälle nii, nagu oli enne. Ma sean nüüd kõik jälle korda!

Õpetaja. Laste ma wõtan lapse, teie teete talle haiget!

Anna. Nafene, kuhu ja tahad siis minna?

Kl a s (teda enese wastu surudes). Wait! Meie mõlemad peame Jumalat otjima minema!

Õpetaja (farjudes). Drühs, ma ei lasse teid paigastki!

Kl a s (segase naeratuslega). Õpetajahärra — jääge päris rahulikuks. Ma wiin ta jinna, kus ta kaasa laulma saab. — Ma pean ta kätte saama! (Talle nitutades.) Ma teen nüüd kõik jälle hääts! (Läheb piktamisi ufjeji wälja.)

Õpetaja (arusaamatult enese ette). Kaasa — laulma? —

Hedwig (samal filmapilgul, kui õpetaja, kõite jõudu totku wõttes, Klasi järele tahab minna, tuleb nagu lennates kõogiufjeft sisse, tema järel Heinrich.) Ei — ei lasse mind — ma olen nii rahutu! (Õpetaja käest finni wõttes.) Õpetajahärra, kus ta lapse pani?

Heinrich (atna juure tormates). Õpetajahärra, misjaoks läheb ta mööda tammi edasi? Kuhu ta tema siis wiib? (Ruttab ufjeft wälja.)

Õpetaja. Jumal olgu mu hingele armuline! Nüüd alles saan ma aru. Ega ta ometi? —

Hedwig (farjatab meeleäraheitlikult). Sää! õpetajahärra — üle ääre — Jumal on nad wõtnud! (Langeb totku. Koolilaste laul katteb äkki. On ehmatand häält, tumedat sumisemist ja koolimajast wäljatormawate laste häält kuulda.)

Heinrich (sisse, kahwatanult ja sifemise tohtumifega). Hedwig, armas, ainus Hedwig, ära jää siia majja — nüüd oled ja minu päralt, ma tahan sind kätel kanda, kui ja mitte käia ei jõua.

Hedwig (waatab talle tühja pilguga otsa, nagu ei tunneks ta teda ja sirutab piffamiisi tagasi tõrjuwalt käed tema wastu wälja).

Heinrich (arusaades). Hedwig — mis see on? Ma ei wõi sind ju kaotada!

Õpetaja (tõmbab ta tagasi).

Heinrich (wihaselt). Mis teie tahate? Kõike seda pimedust olete teie laiali laotand!

Õpetaja. Wait — ma ütlen sulle midagi — päris taha (Nagu klaasistand pilguga ümberwaadates.) Ta on Jumalat otsima läind! — —

G e s r i e.

Lõpp.

Ar 22
Engel, G
Sadamas

Tavet Mutsu

Teatriraamatukogu

Teatritarbed.

Näidendid eesti, saksa ja vene keeles.

Naljamängud, draamad, jandid. Sisult: isamaalikud, seltskondlikud, revolutsioonilised, kriminaalsed, rahvapärased, sotsiaalsed, ühiskondlikud, sportlikud, legendid, piibli ainetel, paroodiad jne.

Laulumängud, operetid.

Ühe, kahe, kolme ja enamvaatuslikud. Soolod, duetid, terzetid, naljaettekanded ühele, kahele ja kolmele meestegelasele. päevakohased kupleed jne. jne.

Näidendid noorte ja õpilaste elust.

Pühademängud, muinasjutulised, õpetliku sisuga, koolielust, ainult poiss- või tütarlastele jne. jne.

Teatrikäsiraamatud, nimekirjad.

Jumestus-, näitekunsti-, lavaliikumiseõpetused. Kataloogid, kus näidendite sisuseletus, dekoratsioon, tegelaste arv ära tähendatud. Lavategelaste tööd ja elulood. Kostüümide valmistamisõpetused jne. jne.

Saadaval: pidupiletid, konfetid, serpentiinid, amorpostkaardid, jumestusabinõud

